

Eläinten maailma

SEYn opas opettajille

Sisällysluettelo

4	Tervetuloa oppimaan
6	Eläimet ovat läsnä kaikkialla yhteiskunnassamme
10	Lemmikinpitoon liittyy eettisiä kysymyksiä ja tiettyjä vaatimuksia
14	Vastuu eläinten hyvinvoinnista kuuluu meille kaikille
15	Broilerin elämä on lyhyt, mutta epämukava
16	Tiheä munimistahti on kanalle raskas
18	Nautoja kasvatetaan Suomessa maidon ja lihan takia
20	Sika on leikkisä ja oppivainen eläin, joka rakastaa mutakylpyjä
22	Kala tuntee kipua siinä missä muutkin eläimet
24	Maailmalla ruokaa tuotetaan usein varsin epäeettisin menetelmin
26	Turkistarhaus on nuori elinkeino
28	Kuluttajan kannattaa olla tarkkana
30	Eläinten ystävä pitää huolta myös luonnosta
32	Maailma ei ole vielä eläinkokeeton
36	Eläimet viihdyttäjinä
41	Lähteet

SEY Suomen eläinsuojelu, 2025
Lintulahdenkatu 10
00500 Helsinki
www.sey.fi

Teksti: Pi Mäkilä
Taitto: Suvi Ojala
Infografiikka: Sari Toivola & Suvi Ojala

SEY
SUOMEN ELÄINSUOJELU

Vankkaa asiantuntemusta vuosikymmenten kokemuksella

SEY Suomen eläinsuojelu on vuodesta 1901 eläinsuojelutyötä tehnyt Suomen suurin eläinsuojelujärjestö ja eläinsuojelun asiantuntija.

Meidän työtämme on tehdä Suomesta ja maailmasta parempi paikka eläimille. Ennaltaehkäisemme eläinsuojeluongelmia ja autamme hädässä olevia eläimiä. Vaikutamme lainsäädäntöön, viranomaisten toimintaan ja ihmisten asenteisiin. Johdamme keskustelua, koulutamme, kampanjoimme ja tiedotamme.

Tuottamamme materiaalit perustuvat aina tuoreimpaan tutkittuun tietoon. Sivulta 41 löydät tämän oppaan lähdetiedot. Olemme koonneet lisäksi tehtäväpaketin verkkoon: sey.fi/opettajalle. Sivustolta löydät paitsi lisätehtäviä myös linkkejä ja esimerkiksi lukuvinkkejä sekä opettajalle että eri-ikäisille lapsille ja nuorille.

Lisätietoa meistä ja lisää oppimateriaaleja löydät verkkosivuiltamme osoitteesta sey.fi.

Tervetuloa oppimaan eläinten maailmasta!

Tervetuloa oppimaan

Eläimet ovat läsnä lähes kaikkialla yhteiskunnassamme. Ne tuottavat meille muun muassa seuraa, ruokaa ja turkiksia. Lapset ja nuoret törmäävät eläimiin sekä omissa kodeissaan, kotipihoilla, koulumatkalla, kouluruokalassa että esimerkiksi harrastustensa parissa. Eläinsuojelun, eläinten hyvinvoinnin ja eläinten oikeuksien opettaminen lapsille onkin tärkeää monesta syystä.

Lapset ja eläimet ovat usein tärkeitä toisilleen: jos lapsi saa piirtää kuvan perheestään, hän piirtää luultavasti kuvaan mukaan lemmikit osaksi perhettään. Lasten oma eläintuntemus voi kuitenkin olla melko vajavaista. Esimerkiksi erään tutkimuksen mukaan Isossa-Britanniassa asuvat lapset

osaavat tunnistaa enemmän Pokémoneja kuin tavallisia luonnoneläimiä.

Lasten eläinsuhteisiin voidaan kuitenkin vaikuttaa monella tavalla. Niin perheellä, ystävillä, lähipiirillä kuin koulullakin on tässä oma roolinsa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eläinten hyvinvointi ja eläinten oikeudet on nostettu opetettavaksi sisällöksi muutamassa oppiaineessa. Tämän materiaalin tarkoituksena on tukea opetusta sekä tarjota vinkkejä ja tehtäviä siihen, miten eläinten hyvinvointia, eläinsuojelua ja eläinten oikeuksia voidaan käsitellä kouluissa. Materiaali soveltuu käytettäväksi peruskoulujen luokka-asteilla 5–9 ja lukioissa.

Suhtautumisemme eläimiin on usein moninaista ja epäjohdonmukaista. Esimerkiksi rotta on meille tuho- ja haitta-eläin, laboratoriossa koe-eläin ja kotiloissa lemmikkieläin.

Vasta viime vuosina on alettu enemmän tutkia, mikä merkitys eläimillä ja eläinten läsnäololla ja osallistumisella ihmisen elämässä on. Samoin sitä, mikä on näiden tekijöiden vaikutus kasvuun ja lapsuuteen elämänvaiheena. Tutkijat ovat pohtineet muun muassa koulujen roolia eläinten välineellisen arvon normalisoinnissa. Kouluissa eläin on usein yleistetty lajinsa edustaja, ja se luokitellaan pääosin ihmisen saaman hyödyn perusteella esimerkiksi lemmikiksi, tuotantoeläimeksi tai koe-eläimeksi. Erilaiset eläin kategoriat siirtyvät sukupolvelta toiselle jo lapsuudessa. Kun kategoria on sisäistetty, asiaa voi olla vaikea nähdä myöhemmin toisella tavalla.

Eläimet ovat läsnä kaikkialla yhteiskunnassamme

Eläimet ovat lähes kaikkialla, mihin kiinnitämme katseemme. Ne ovat lautasillamme, eläintarhoissa, kodeissamme lemmikkeinä, kauppojen hyllyillä villalangoissa tai esimerkiksi kenkiemme raakamateriaaleina.

Meillä on tapana luokitella eläimiä eri kategorioihin. Pidämme eläimiä esimerkiksi **lemmikkieläiminä, tuotantoeläiminä, koe-eläiminä, turkiseläiminä ja eläintarha-eläiminä**. Suhtautumisemme näihin eri eläinryhmiin vaihtelee sen mukaan, mikä kunkin eläimen tarkoitus ja asema luokittelussa on. Opimme luokittelemaan eläimiä jo lapsena, ja esimerkiksi lastenkirjat vahvistavat ajatusta siitä, mitkä eläimet ovat syötäviä

ja mitkä eivät. Tätä luokittelua kutsutaan spesismiksi.

Kristinusko ja valistuksen ajan filosofiat ovat vaikuttaneet siihen, miten länsimaisessa yhteiskunnassa nykyisinkin ajatellaan luonnosta, ihmisestä ja kulttuurista. Ihmisen ja eläimen vastakkainasettelu on sulkenut eläimet erillisiksi ihmisyydestä ja samaan aikaan olettanut ihmisen tietynlaiseksi.

Suhtautumisemme eläimiin on usein moninaista ja epäjohdonmukaista. Mielestämme esimerkiksi Kiinassa edelleen tapahtuva koirien syönti on halveksittavaa, mutta syömme kuitenkin sikoja, jotka ovat ominaisuuksiltaan melko samankaltaisia eläimiä kuin koirat. Meille länsimaissa koira

on ensisijaisesti lemmikki. Islaminuskoisissa maissa siansyöntiä taas kummeksutaan, ja koirien tulkitaan joidenkin oppien mukaan olevan saastaisia eläimiä.

Epäjohdonmukaisuutta ilmenee myös kulttuurimme sisällä esimerkiksi eläinten hyvinvointiin vaikuttavissa säädöksissä. Vähimmäisvaatimukset eläimen pitopaikan ja hoidon suhteen vaihtelevat sen mukaan, miten me eläimen luokittelemme. Eläintarhassa ketun pito-olosuhteita koskevat erilaiset vaatimukset kuin aivan samaa, turkistarhalla tuotantoeläimenä häkissä pidettävää kettua. Eläimen laji, sen pitopaikka ja käyttötarkoitus ratkaisevatkin sen, päätyykö juuri kyseinen eläin ruoaksi, ystäväksi, somisteeksi vai viholliseksi.

”Kansakunnan sivistyksen taso näkyy siinä, miten se kohtelee eläimiään”, sanoi Mahatma Gandhi aikanaan osuvasti. Sanonta ei ole tuulesta temmattu, sillä esimerkiksi eläinten hyväksikäytön ja ihmisten kesken tapahtuvan väkivallan välinen yhteys on tieteellisesti todistettu.

Laki velvoittaa huolehtimaan eläinten hyvinvoinnista

- Eläinten hyvinvointilain (ent. eläinsuojelulaki) tarkoituksena on edistää eläinten hyvinvointia ja suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla niiden hyvinvoinnille aiheutuvalta haitalta.
- Lisäksi lain tarkoituksena on myös lisätä eläinten kunnioitusta ja hyvää kohtelua.
- Lissabonin sopimuksen mukaan eläimet ovat tuntevia olentoja, ja kansalaisten tulee ottaa eläinten hyvinvointi huomioon kaikessa toiminnassaan.
- EU on uudistamassa ja laajentamassa lainsäädännön kattavuutta laajemmin eri eläinryhmiin tulevien vuosien aikana.
- Osassa maita eläinten oikeudet on huomioitu jollain tavalla perustuslaissa. Myös Suomessa on keskusteltu siitä, tulisiko eläinten oikeudet sisällyttää perustuslakiin.
- Maailmanlaajuisia sopimuksia eläinten hyvinvoinnista ei ole olemassa.

Eläimellä on oikeutensa

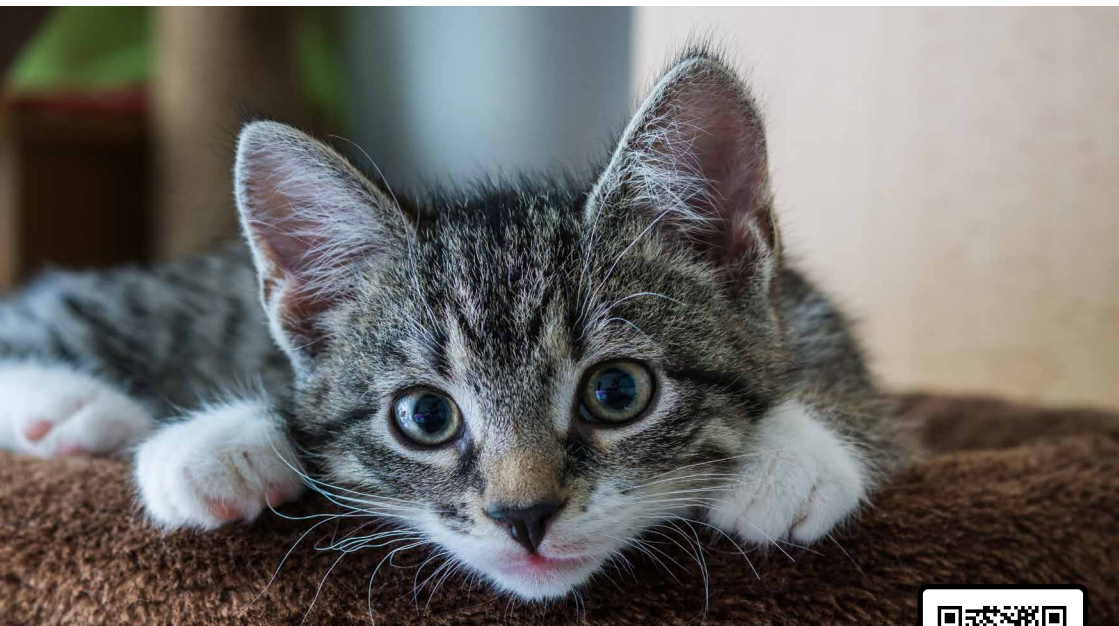
Eläinoikeusajattelun lähtökohta on, että ihmisten tarpeet eivät saa automaattisesti ajaa muiden eläinten tarpeiden edelle. Myös eläimillä on oikeuksia ja tarpeita, jotka ihmisten tulisi ottaa huomioon. Ajatus eläinten oikeuksista ei ole uusi. Jo vuosisatojen ajan moni filosofi on nostanut esiin kysymyksen eläinten oikeuksista.

Eläinoikeusajattelua vastustetaan usein erilaisilla argumenteilla. Jotkut vetoavat vahvimman oikeuteen: ihmisillä on oikeus alistaa ja hyväksikäyttää eläimiä, koska me

pystymme siihen, ja koska ihmisiä pidetään tärkeämpinä. Suurin osa ihmisistä suhtautuu kuitenkin myönteisesti **eläinsuojeluun**, sillä eläinsuojelu ei vaadi eläinten hyväksikäytön lopettamista: eläinsuojelijana voi olla esimerkiksi henkilö, joka hoitaa hylättyjä kissoja ja syö eläinkunnan tuotteita.

Ympäröivä yhteiskunta antaa meille malleja, jotka hyväksymme helposti itsestään selvinä totuuksina. Totutut käytännöt muuttuvat kuitenkin vain, jos niistä keskustellaan ja niitä kyseenalaistetaan. Moraaliset ratkaisut lähtevät loppujen lopuksi yksilöistä.

Eläinten oikeuksista puhuminen ei ole helppoa, koska eläinten hyväksikäyttöä pidetään yhteiskunnassamme itsestäänselvyytenä. Eläinten oikeuksista puhuvat on totuttu usein leimaamaan naiiveiksi ja sentimentaalisiksi ihmisiksi, jotka ovat irtautuneet luonnosta ja luonnollisesta elämästä.

Jokainen eläin on arvokas omana itsenään

Nykyisessä lainsäädännössä eläin rinnastetaan esineeseen, jota pidetään ihmisen omaisuutena. Ihmisellä on esimerkiksi oikeus ostaa eläin, oikeus tappaa eläin ja oikeus jalostaa eläimiä. Luonnonsuojelulakiaan ei suojele eläimiä yksilöinä, vaan sen tarkoitus on suojella ensisijaisesti biodiversiteettiä. Lain mukaan eläimillä ei siis ole oikeuksia tai yksilöarvoa, mutta meillä on niitä kohtaan velvollisuuksia.

Lukuisten filosofien ja tieteilijöiden mukaan eläimellä on **itseisarvo**, joka on riippumaton sen arvosta ihmisille. Eläimet ovat tuntevia ja kokevia olentoja, joiden elämää tulee kunnioittaa. Siksi meidän ihmisten tulee tarkastella, miten ja missä tarkoituksissa

eläimiä voidaan käyttää ihmisten hyödyksi.

Itseisarvo ei liity siihen, mitä hyötyä eläimestä on ihmiselle. Eläimen älykkyys, koko tai ulkonäkö ei vaikuta sen arvoon, vaan eläimen elämää pitää kunnioittaa sellaisenaan.

Eläimen itseisarvon mainitsemista laissa on perinteisesti vastustettu muun muassa siksi, että itseisarvon tunnustamisen on pelätty romuttavan eläinten käyttämistä tuotantoeläiminä. Vaikka maininta itseisarvosta saataisiin mukaan lainsäädäntöön, se ei tulisi estämään kaikkea eläinten käyttöä. Esimerkiksi useissa eurooppalaisissa maissa, kuten Norjassa, eläimen itseisarvo on jo tunnustettu laissa. Suomessakin eläinten itseisarvo mainitaan nykyisen eläinten hyvinvointilain perusteluissa.

Ihmiskeskeisellä ajatusmaailmalla on pitkät juuret. Jo Aristoteles väitti, että eläin on olemassa ihmisen tarpeita varten. Yli tuhat vuotta myöhemmin Descartes väitti, että ihminen on ainoa ajatteleva ja tunteva olento. Myös kristinuskossa on opetettu, että ihmisellä on kuolematon sielu, mutta (muut) eläimet ovat sieluttomia.

Lemmikinpitoon liittyy eettisiä kysymyksiä ja tiettyjä vaatimuksia

Lemmikkien pitämisellä on pitkät perinteet. Emme tiedä varmuudella, kesytettiinkö ensimmäiset eläimet hyöty- vai seuraläimiksi, mutta eläinten kesyttämisen perimmäisenä tarkoituksena on ilmeisesti alun perin ollut ihmisille saatu hyöty.

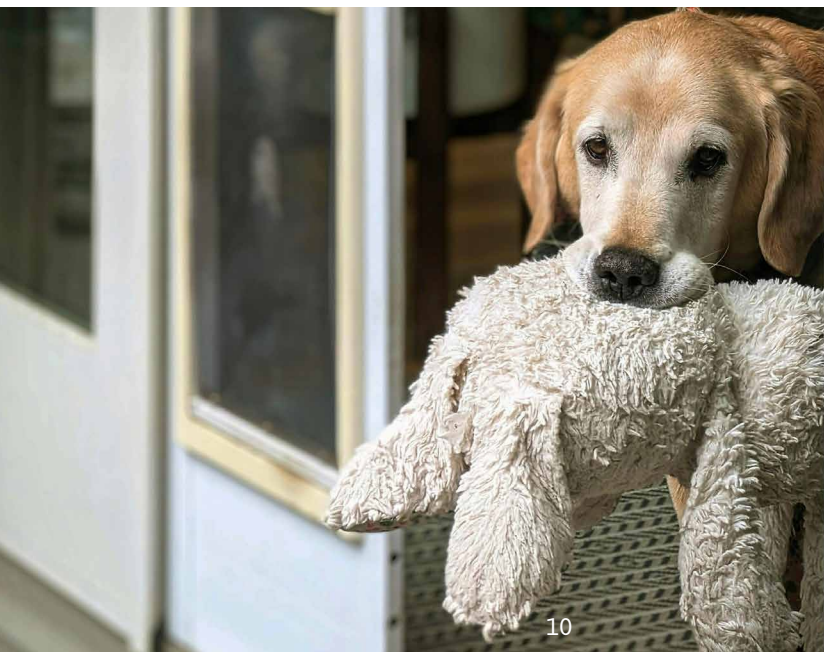
Koira on nykytiedon mukaan ensimmäinen lemmikkieläin, joka on **kesyyntynyt eli domestikoitunut** ja kehittynyt täysin omaksi lajikseen ihmisen rinnalla. Ihminen ja koira ovat eläneet rinnakkaiseloa useiden kymmenien tuhansien vuosien ajan. Vuohi, kissa ja nauta kesytettiin noin 10 000 vuotta sitten ja hevonen noin 6 000 vuotta sitten. Myös erilaisia lintuja ja pieniä jyrsijöitä on pidetty lemmikkeinä eri kulttuureissa jo

hyvin kauan sitten.

Yhteiskuntien muuttuessa suhtautumismme eläimiin on muuttunut. Nykyisin se lajien kirjo, jota ihmiset pitävät lemmikkeinä ja hyötyeläiminä ympäri maailmaa, on huomattava.

Laki velvoittaa pitämään lemmikistä huolta

Koska ihminen on vastuussa lemmikeistä, eläimen omistamiseen ja pitämiseen liittyy paljon velvollisuuksia. Myös laki velvoittaa pitämään eläimestä huolta: lain mukaan eläimiä on kohdeltava hyvin ja niitä kunnioitetaan. Eläimille ei saa aiheuttaa tarpeetonta kipua tai kärsimystä, eikä niiden hyvinvointia saa tarpeettomasti vaarantaa.

Hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta eikä hylätä.

Mitä tahansa eläinlajeja ei voi ottaa ihmisen hoitoon. Vain sellaiset lajit sopivat lemmikeiksi, joiden hyvinvoinnin edellytyksistä ja terveydenhoidosta on riittävästi tutkittua tietoa ja joille on tarjolla asiantuntevaa eläinlääketieteellistä hoitoa kohtuullisella etäisyydellä. Lisäksi lemmikkeinä pidettävien lajien tulee olla sellaisia, että ne sopeutuvat hyvin ihmisen parissa elämiseen.

Pihapiirissä liikkuvaa leikkisää oravaa ei siis saa kesyttää ja pitää lemmikkinä, vaikka se ihmiseen pian tottuisikin. Luonnonvaraisen eläimen ottaminen lemmikiksi on myös laitonta.

Eläin lemmikkinä

Kaikilla ihmisen hoidossa olevilla eläimillä on yhä jäljellä luonnonvaraisten esi-isänsä tärkeimmät käyttäytymistarpeet. Eläintä

hankittaessa onkin tärkeää ottaa huomioon, miten laji eläisi, käyttäytyisi ja söisi elässään luonnossa. Näitä tarpeita sanotaan **lajityypillisiksi käyttäytymistarpeiksi**.

Esimerkiksi lemmikkikanille on tärkeää luoda kotioloihin sellaiset olosuhteet, jotka ovat mahdollisimman hyvin luonnonolosuhteiden kaltaiset ja joissa kani pääsee toteuttamaan käyttäytymistarpeitaan. Voidakseen hyvin kani tarvitsee paljon tilaa, seuraa ja vapautta sekä oikeanlaista ruokaa. Kanit elävät rodusta riippuen jopa 10-vuotiaiksi. Häkki, jossa kaneja on perinteisesti pidetty, ei ole lähtökohtaisesti hyvä pitopaikka kanille tai millekään muulle lemmikille, sillä siellä se ei pääse toteuttamaan lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan.

Hevonen taas on hyvin haastava lemmikki, ja sille on yhtä lailla vaikea tarjota sellainen elinympäristö, jossa se pääsee toteuttamaan lajityypillisiä käyttäytymistarpei-

taan. Hevosien hyvinvoinnista kiinnostuneen harrastajan kannattaa suosia asiakkuudellaan sellaisia talleja, joissa hevosista huolehditaan hyvin. Harrastuspaikan valintaa ei kannata tehdä ensisijaisesti hinnan perusteella.

Eläimen hankinnassa tulee käyttää ennen kaikkea tarkkaa harkintaa, eikä mitään eläintä kannata hankkia hetken mielijohteesta – harkinta on sekä omistajan että eläimen etu. Esimerkiksi kissa voi elää jopa 20 vuotta, joten kissaa lemmikiksi harkitsevan kannattaa miettiä tarkkaan, pystyykö hän tarjoamaan kissalle kodin koko sen eliniän ajaksi.

Lemmikin hankintaa suunnitellessa tulee pohtia myös sitä, onko harkinnassa oleva laji ja rotu sellainen, joka todennäköisesti kykenee elämään normaalia, tervettä elämää. Esimerkiksi valitettavan moni koirarotu on tilanteessa, jossa koiran rakenteelliset ongelmat tai perinnölliset sairaudet heikentävät koiran hyvinvointia merkittävästi.

Eksoottisia lemmikkejä

Lemmikkeinä on kautta aikojen pidetty myös eksoottisempia eläimiä. **Eksoottisesta lemmikistä** puhuttaessa tarkoitetaan usein matelijoita ja sammakkoeläimiä, akvaariokaloja, lintuja ja esimerkiksi frettejä. Hieman erikoisempien lajien hoito ja vaatimukset voivat olla hyvinkin erilaisia kuin tyypillisemmin lemmikkinä pidetyillä eläimillä on.

Monet Suomessakin seura- tai harrastuseläiminä pidettävät eksoottiset eläimet ovat luonnossa uhanalaisia. Tällaista eläintä hankittaessa tuleekin olla erityisen tarkka, ettei omalla toiminnallaan edistä näiden lajien häviämistä luonnosta: eksoottisen eläimen juuret saattavat olla laittomassa villieläinkaupassa.

Laiton villieläinkauppa on maailmanlaajuisesti valtava ongelma, johon liittyy salakuljetusta ja rikollisuutta. Joidenkin arvioden mukaan laitton villieläinkaupan arvo on vuosittain noin 10–20 miljard-

dia euroa. Villejä eläimiä tuodaan etenkin Yhdysvaltoihin ja Eurooppaan. Esimerkiksi Yhdysvaltoihin tuodaan joka vuosi noin pari miljoonaa elävää matelijaa, joista moni on pyydetty suoraan luonnosta.

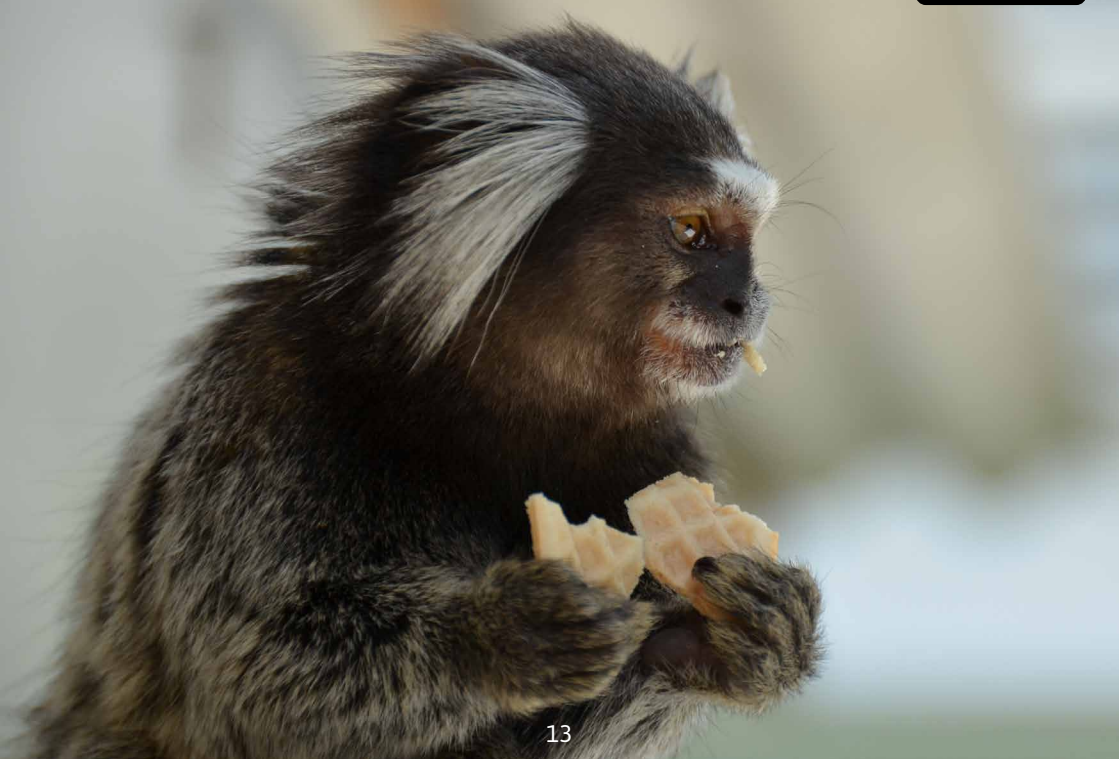
Harkintaa lemmikin hankintaan

Eläimen hankkijalla on vastuu siitä, että hän ei toiminnallaan tue eläimen tuottajan mahdollisesti huonoa eläinten pitoa, kuten **pentutehtailua** sekä laitonta ja valvomatonta eläinkauppaa. Rahan vuoksi ja eläinten hyvinvoinnista välittämättä tapahtuva pentutehtailu on valitettavan yleistä. Niin kutsut-

tuun pentutehtailuun liittyy narttukoirien tai naaraskissojen liian tiheää astuttamista sekä emon ja pentujen puutteellista ruokintaa ja hoitoa. Perusterveydenhuollosta ei välttämättä huolehdi, ja pennut saatetaan myös vieroittaa emästään liian aikaisin.

Pentutehtaista päätyy koiran- ja kissanpentuja Suomen markkinoille niin kotimaasta kuin ulkomailtakin. Pennun ostajan tulisikin aina tutustua paikan päällä emoon ja pennun kasvuolosuhteisiin. Jos eläimen ostaa tällaiselta kasvattajalta tai eläimen myyjältä, ostaja tukee samalla toiminnan jatkumista.

Tehtävät

Vastuu eläinten hyvinvoinnista kuuluu meille kaikille

Ihminen käyttää eläimiä enemmän kuin koskaan – ja valitettavasti tuottaa samalla enemmän kärsimystä suuremmalle määrälle eläimiä kuin ikinä aiemmin yhteisen historiamme kuluessa.

Hyödynnämme vuosittain valtavan määrän eläimiä: tapamme maailmanlaajuisesti joka vuosi kymmeniä miljardeja maaeläimiä ja triljoonia kaloja. Vastuu näiden eläinten hyvinvoinnista kuuluu meille kaikille.

Vaikka käytämme eläimiä enemmän kuin koskaan ennen, yhä kasvava määrä ihmisiä on myös kiinnostunut eläinten hyvinvoinnista. Tutkimusten mukaan esimerkiksi suurin osa suomalaisista pitää tuotantoeläinten hyvinvointia tärkeänä ja haluaisi parantaa tuotantoeläinten oloja.

Eläintuotannolla on myös vahva rooli suomalaisen kulttuurin kuvastossa:

laiduntava lehmä ja vihreät niityt ovat tuttuja näkyjä niin oppikirjoista, mainoskuvista kuin lastenkirjoistakin. Tosiasiassa harva kuluttaja kohtaa tuotantoeläimiä muualla kuin lautasellaan tai kotieläintiloilla.

Eläinteollisuudelle kuluttajan etään-tyminen eläintuotannon todellisuudesta on hyödyllistä, sillä kuluttajat eivät kohtaa eläinten tuotanto-oloja. Eläintuotantoon liittyvien mediakohujen myötä teollisuudella on kuitenkin paine vastuullisuusviestintään ja kielteisten mielikuvien häivyttämiseen. Vaikka eläin olisikin kuluttajalle vain lihaa vakuumpakkauksessa, kuluttajan – myös lasten ja nuorten – on oikeus tietää, mistä eläintuotannossa on kyse.

Moni ruoaksi päätyvä eläin elää lyhyen, mutta epämukavan elämän. Broileri on tästä hyvä esimerkki.

Broilerin elämä on lyhyt, mutta epämukava

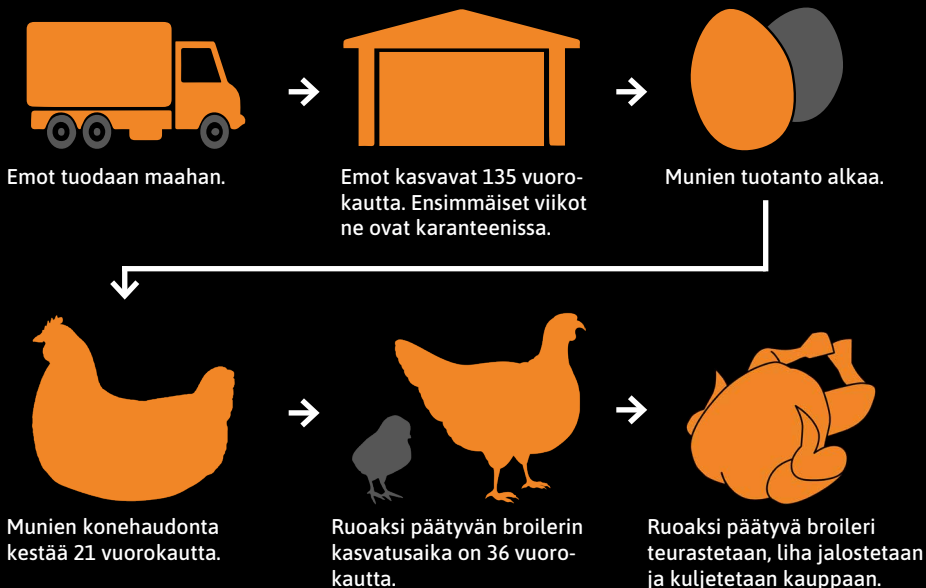
Broileriksi kutsutaan lihatuotantoon jalostettua kanaa. Broilerit elävät suljetuissa halleissa, emmekä kuluttajina näe niitä. Broileri on jalostettu kasvamaan nopeammin kuin tavallinen kana, ja siitä tulee serkkuaan lihaksikkaampi. **Nopea kasvu** ei ole hyväksi broilereiden terveydelle: kun lihasmassa lisääntyy, sydän, keuhkot ja lintujen jalkojen luut eivät ehdi kehittyä tarpeeksi nopeasti. Tästä aiheutuu linnuille kärsimystä. Broilerin emojen täytyy lisääntyäkseen pystyä elämään kauemmin kuin teurastettavien broilereiden. Sen vuoksi niiden kasvua hidastetaan **ruokintaa rajoittamalla**. Tämä aiheuttaa linnuille pitkäaikaista nälkää.

Koska broilereille on jalostettu isot rintalihakset, niiden vartalon painopiste on

siirtynyt eteenpäin, ja linnun kinnerniveliin kohdistuva rasitus on voimakkaampi. Tämä myötävaikuttaa jalkavaurioiden esiintymiseen. Broilerit ovat myös alttiita muun muassa sydänkuolemille. Tämäkin johtuu nopeasta kasvusta, sillä kasvuvauhdin takia sydämeen ja keuhkoihin kohdistuu paljon rasitusta.

Broilereita kasvatetaan Suomessa noin 170 tilalla. Broilerihallissa on kuumaa ja ahdasta. Kasvattamossa on aluksi yli +30 asteen lämpötila. Lämpötilaa lasketaan asteittain, joten broilerin elämän loppupuolella lämpötila on noin +20 astetta. Yhdellä broileritilalla elää keskimäärin noin 70 000 lintua. Isoimmilla tiloilla voi elää jopa 150 000 lintua.

Broilerin koko tuotantoketjun pituus on noin 35 viikkoa. Ruoksi päätyvä broileri elää tästä noin 5 viikkoa.

Tiheä munimistahti on kanalle raskas

Keskivertosuomalainen syö
vuodessa

noin 200

kananmunaa.

Kananmunia tuottavia maatiloja
on Suomessa

noin 230

kappaletta.

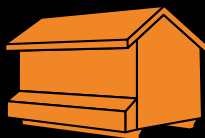
Suomalaisilla tiloilla
elää

noin 4 milj.

munijakanaa.

Kanat kasvatetaan niin sanotussa poikaskasvattamossa. Munantuotannon kannalta tarpeettomat kukkotiput lopetetaan pääsääntöisesti noin vuorokauden ikäisinä, eli lähes heti kuoriutumisen jälkeen.

Kanat siirretään poikaskasvattamosta munintakanalaan 14–16 viikon iässä.

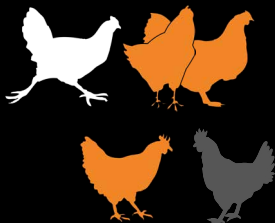
Muninta alkaa muutaman viikon päästä siirrosta. Munintakausi kestää reilun vuoden.

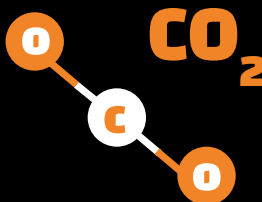
Munantuotantoon jalostettu kana munii munan lähes joka päivä.

Kana munii vaikei parvessa olisi kukkoa. Ilman kukkoa muna ei hedelmöity, eikä siitä kehity poikasta.

Kanojen yksilöllinen hoito on mahdotonta lintujen suuren määrän vuoksi.

Munintakauden päätyttyä kana lopetetaan hiilidioksidilla ja murskataan eläinten rehuksi.

Munintansa lopettaneita kanoja käytetään harvoin ihmisravinnoksi.

Tiheä munimistahti on kanoille raskas. Luonnossa kana ei muni jatkuvasti, vaan se munii pari kertaa vuodessa noin 10–15 munaa itse rakentamaansa pesään. Tiheä munimistahti aiheuttaa kanoille esimerkiksi rintalastamurtumia. Rintalastamurtumat syntyvät usein muun muassa kalsiumvajeen seurauksena: kana munii tehotuotannossa niin tiheästi, ettei kalsiumia ehdi muodostua riittävästi. Rintalastamurtumat ovat huolestuttavan yleisiä: eri maissa ja tutkimuksissa on raportoitu murtumia yli 80 prosentilla kanoista.

Häkki, luomu, lattiakanala vai ulkokanala?

Suomessa kanoja asuu hyvin erilaisissa kanaloissa. Toiset viettävät koko elämänsä pienessä häkissä, toiset pääsevät ulkoilemaan.

Kaupoissa myytävät kananmunat on merkitty numeroilla, joista selviää, millaisissa oloissa kanat ovat eläneet.

0 Luomukanalassa kanat ovat vapaasti hallin lattialla ja pääsevät kesäisin ulkoilemaan. Luomumunien osuus kananmunien tuotannosta on noin 7 prosenttia.

1 Ulkokanalassa kanat pääsevät ulkotarhaan ympäri vuoden. Sisällä hallissa niillä on samanlaista kuin lattiakanalassa.

2 Lattiakanalassa linnut ovat vapaana hallin lattialla. Yhdessä hallissa voi olla jopa 10 000 lintua.

3 Häkkikanalassa yhden neliömetrin alueella voi elää jopa 13 kanaa. Häkkejä on kolmessa kerroksessa pitkä rivi hallin päästä päähän.

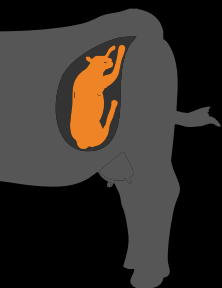

Nautoja kasvatetaan Suomessa maidon ja lihan takia

Nauta on sosiaalinen ja älykäs eläin, joka oppii uusia asioita siinä missä esimerkiksi koirakin. Nautoja on ollut olemassa satojatuhansia vuosia, mutta ihmisen ja naudan yhteiselo on alkanut vasta noin 10 000 vuotta sitten. Alkuhärkä, josta nykyiset naudat kesytettiin, oli nykynautaa

huomattavasti suurempi eläin. Alkuhärkä kuoli sukupuuttoon 1600-luvun alussa.

Suomessa on noin 4 000 maitotilaa. Keskimäärin yhdellä tällaisella tilalla asuu noin 55 lehmää. Maidontuotannossa lehmät lypsetään yleensä koneellisesti noin kahdesti päivässä.

Maidontuotanto vaatii lehmältä toistuvaa vasiointia. Lehmät tiineytetään eli saatetaan raskaaksi noin kerran vuodessa.

Vasikka vieroitetaan emästään yleensä noin vuorokauden iässä. Useimmiten lehmävasikoista kasvaa uusia lypsylehmiä ja sonni-vasikoista lihanautoja.

Vastasyntyneet vasikat eristetään usein yksittäiskarsinoihin muutamien viikkojen ajaksi.

Yksittäiskarsinoissa elävien vasikoiden ei ole mahdollista liikkua luonnollisesti ja tutkia ympäristöä.

Lisäksi vasikat kokevat stressiä eristämisestä ja jäävät vaille emon hoivaa.

Lehmästä ei heru maitoa tasaisesti, vaan tuotanto on suurimmillaan, kun poikimisesta on kulunut reilu kuukausi.

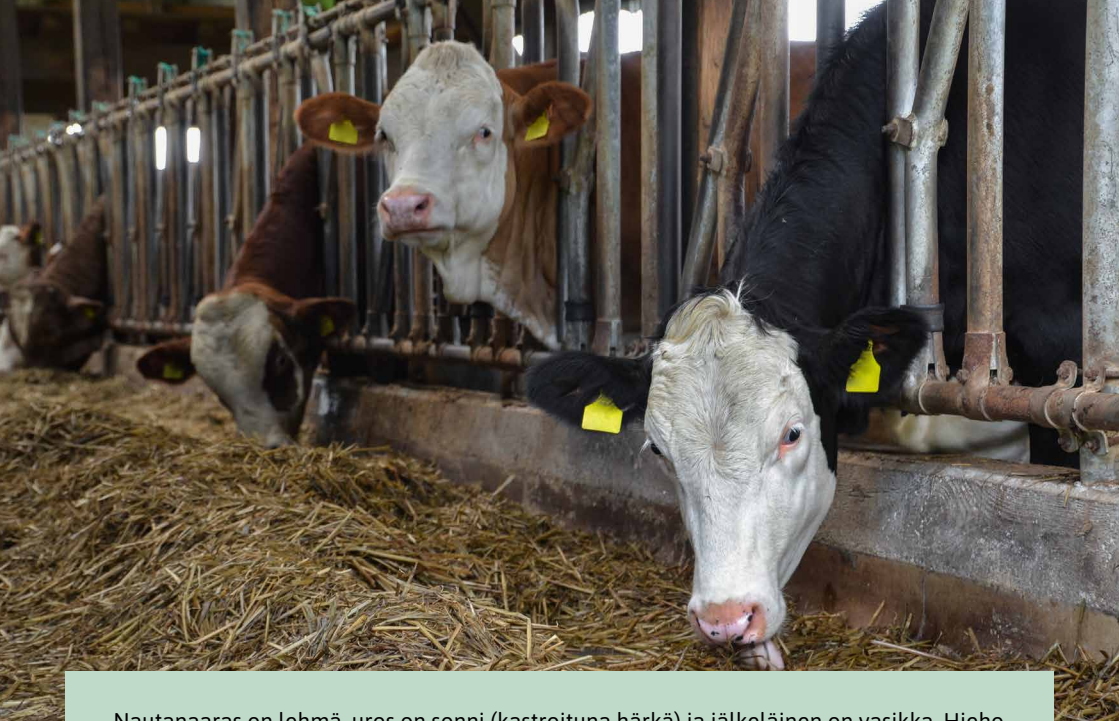
Kun edellisen vasikan syntymästä on kulunut kahdesta viiteen kuukautta, lehmä siemennetään uudelleen.

Maidontuotanto vähenee, ja lypsäminen lopetetaan pari kuukautta ennen uuden vasikan syntymää.

Nauta voisi elää jopa 20-vuotiaaksi.

Keskimäärin suomalainen lehmä poistetaan tuotannosta noin viisi-vuotiaana.

Nautanaaras on lehmä, uros on sonni (kastroituna härkä) ja jälkeläinen on vasikka. Hieho on poikimaton naaraspuolinen nauta.

Nauta tarvitsee liikuntaa pysyäkseen terveenä. Kaikki naudat eivät kuitenkaan saa kävellä navetassa vapaasti. Noin kolmasosa Suomessa asuvista lehmistä elää **parsinavetoissa**, joissa ne seisovat useiden kuukausien ajan vuodessa kaulastaan kiinni rivissä. Parsinavetassa lehmät mahtuvat seisomaan tai makaamaan, mutta eivät liikkumaan. Paikallaan oleminen myös rajoittaa muun muassa eläinten mahdollisuutta seurustella muiden nautojen kanssa. **Pihattonavettojen**, joissa naudat pääsevät liikkumaan vapaammin, määrä kasvaa jatkuvasti. Pihattonavetassakaan nauta ei välttämättä pääse laitumelle.

Lihakarjaa kasvatetaan myös erikseen emolehmätiloilla

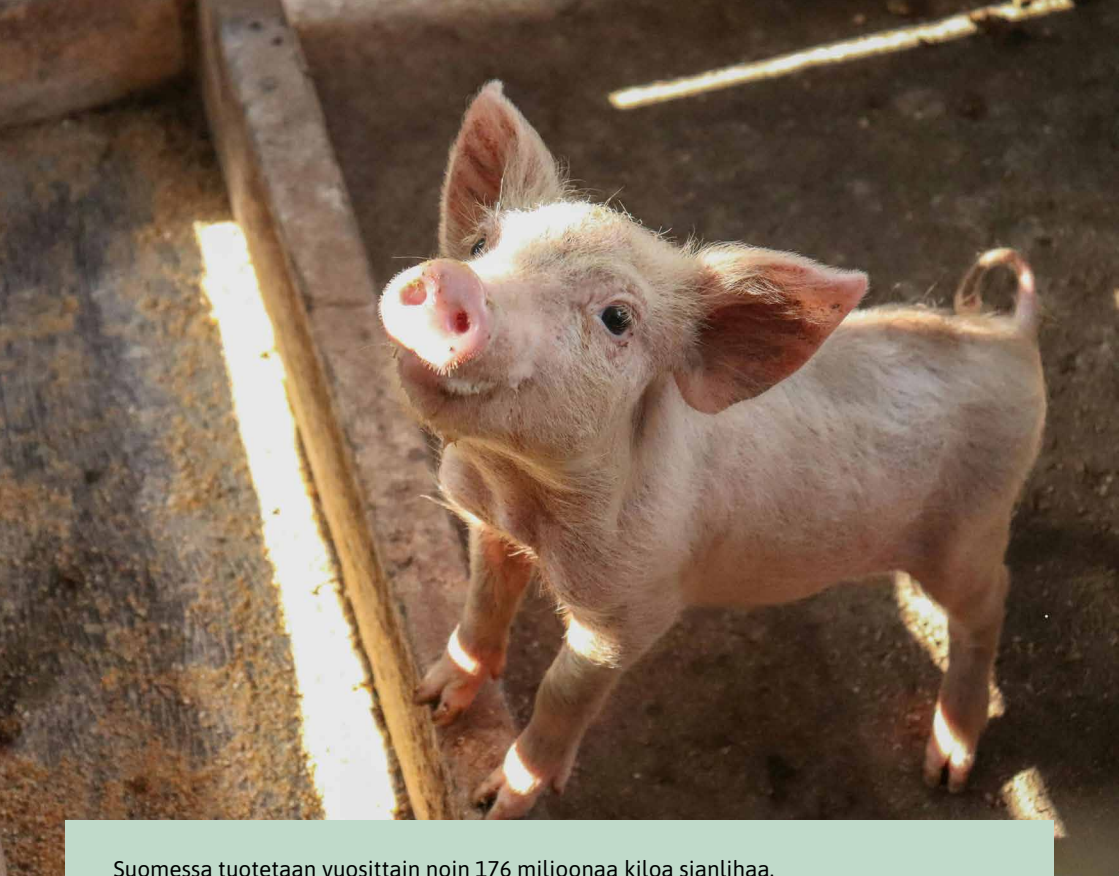
Lihakarjaa kasvatetaan myös erillään

maidontuotannosta. Tällöin maatilalla on emolehmiä, jotka poikivat keväisin. Näitä emolehmiä ei lypsetä, vaan ne imettävät vasikoitaan kesän laitumella. Syksyllä vasikat vieroitetaan emosta. Vasikat kasvatetaan runsaan vuoden ikäisiksi, kunnes ne teurastetaan lihaksi.

Valtaosa kaupoissa myytävästä suomalaisesta naudanlihasta on kuitenkin maidon- tuotannosta poistettuja lypsylehmiä ja lypsy- lehmille syntyneitä sonneja. Myös silloin, jos lehmä ei saa vasikkaa, tai sen maidontuotanto on olematonta, sen tie käy teurastamolle. Luista, suolista ja jänsteistä tehdään gelatiinia, eli liivatetta. Liivatetta käytetään muun muassa karkkien valmistamisessa.

Naudanlihaa tuotetaan Suomessa vuosittain yli 85 miljoonaa kiloa.

Suomessa tuotetaan vuosittain noin 176 miljoonaa kiloa sianlihaa.

Sika on leikkisä ja oppivainen eläin, joka rakastaa mutakylpyjä

Sikoja kasvatetaan Suomessa ruoaksi, ja moni törmääkin sikaan vähintään nakkien tai joulukinkun muodossa.

Sika on sosiaalinen eläin, ja jos se saa päättää, se elää ryhmässä lajitoverien kanssa. Tonkiminen ja esimerkiksi

mudassa kylpeminen on sialle tärkeää lajityypillistä käyttäytymistä. Suomessa lihan tuotantoa varten kasvatettavat siat pääsevät harvoin toteuttamaan lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Useimmat siat eivät myöskään koskaan pääse ulos.

Emakko porsii kaksi kertaa vuodessa, ensimmäisen kerran noin 10 kuukauden ikäisenä.

10-15

porsasta pahnueessa

Porsas syntyy 10-15 porsaan pahnueeseen. Lihateollisuudessa käytetyt siat on jalostettu suuriksi. Lisäksi niiden poikuekoko on suuri, ja tilaa käytettävissä vain vähän.

Emakoita pidetään porsimisen jälkeen usein porsimishäkissä, jossa ne eivät mahdu kääntymään tai juurikaan liikkumaan, ja porsaiden vieroituksen jälkeen myös tiineytshäkissä, joka vastaa ominaisuuksiltaan porsimishäkkiä.

Pahimmillaan emakko viettää pitkiä aikoja vuodessa häkissä, joka estää kääntymisen ja lajityypillisten käyttäytymistarpeiden toteuttamisen.

Nykyisten-kaltaisten tiineytshäkkien käyttö kielletään vuonna 2036. Häkkejä saa yhä käyttää, mutta lyhyemmän aikaa.

Uusien porsitushäkkien rakentaminen on nykyisin kielletty.

Porsas merkitään yleensä heti syntymänsä jälkeen korvamerkein ja tatuoinnein tilakohtaisella numerosarjalla, jonka avulla voidaan kerätä ja välittää tietoa.

Karjuporsaat kastroidaan noin viikon ikäisinä. Kastroidi tehdään, koska hormonit voivat aiheuttaa lihaan hajua, jota monet pitävät epämiellyttävänä.

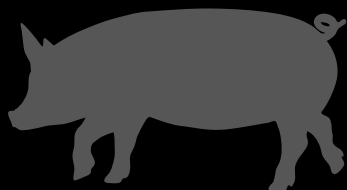
Suomessa kastroidiin tulee käyttää kivunlievitystä.

Vuodesta 2027 alkaen laki vaatii toimenpiteen yhteydessä myös paikallispuudutuksen.

Vuodesta 2035 alkaen porsaiden kirurginen kastraatio ei enää ole sallittua.

Porsas elää emakon kanssa noin neljä viikkoa. Tämän jälkeen se vieroitetaan ja siirretään välikasvatusosastolle.

Noin yhdeksän viikon ikäisenä porsas siirretään loppukasvatukseen lihasikalanaan.

Sika kasvaa lihasikalassa noin sadan päivän ajan. Sika teurastetaan noin 5-6 kuukauden ikäisenä, jolloin se painaa noin 100 kg.

Kala tuntee kipua siinä missä muutkin eläimet

Kun ajattelemme syötäväksi kasvatettuja eläimiä, ajattelemme yleensä nautoja, broilereita ja sikoja. Kalat jäävät usein ryhmittelyn ulkopuolelle, vaikka niiden osuus ruoantuotannosta voi olla todella suuri.

Suurin osa maailman kaloista asuu merissä ja järvissä, osa niin syvällä, että emme näe niitä koskaan. Käytännössä kohtaamme kaloja useimmiten omilla lautasillamme, mutta myös akvaarioissa ja esimerkiksi kalastaessa.

Kalat leimataan helposti yhdeksi ryhmäksi, vaikka ne ovat eri ominaisuuksiltaan hyvin moninainen joukko. Ne ovat myös kokemuskykyisiä yksilöitä siinä missä

nisäkkäätkin. Tietomme erilaisten kalojen kyvyistä ja ominaisuuksista on lisääntynyt paljon viime vuosina tutkimusten myötä.

Nykyisin tiedämme myös, että kalat tuntevat kipua. Jos kalan huuleen sivellään syövyttävää ainetta, kuten etikkaa, sen pulssi kiihtyy. Kala heijaa itseään puolelta toiselle ja lakkaa syömästä. Kun kalalle annetaan kipulääkettä, se alkaa taas käyttäytyä normaalisti.

Tutkimusten mukaan myös esimerkiksi ongenkoustusta vaurioitunut kala kärsii kivusta ja saattaa kuolla myöhemmin kalastuksessa aiheutuneisiin vaurioihin. Jo pelkästään se, että kala nostetaan ilmaan, aiheuttaa kalalle stressiä ja vaurioita.

Tehtävät

Kasvatettuja kaloja vai luonnon-kaloja?

Kalojen kasvatusta kutsutaan usein **kalanviljelyksi** samalla tavoin kuin kasvien tai viljan kasvattamista. Kala ei kuitenkaan ole kasvi, jota voisi kohdella kuin vihannesta.

Kalankasvatuksessa kalojen suurimmat hyvinvointiongelmat liittyvät muun muassa siihen, että kalojen on hyvin vaikea toteuttaa lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Kaloja kasvatetaan sekä verkkokasseissa esimerkiksi luonnonvesissä että suljetuissa tuotantolaitoksissa sisätiloissa. Kalojen elinympäristö on näissä varsin pelkistetty kalojen luonnolliseen elinympäristöön verrattuna.

Teollinen kalastus ei ole kalankasvatusta ongelmattomampaa. Teollisesti kasvatettujen kalojen määrä on niin suuri, että arvioiden mukaan merten kalakannat on pyydetty loppuun vuoteen 2050 mennessä, jos pyyntiä jatketaan nykyisellään. Valtavien saalismäärien lisäksi mukaan tarttuu paljon sivusaalista eli kaloja, joita kalastajan ei ole tarkoitus pyytää. Pahimmillaan mukaan tarttuu myös esimerkiksi uhanalaisia eläinlajeja.

Myös Suomessa elintarvikkeeksi myytävistä kaloista osa on luonnossa uhanalaisia. Tällaisia lajeja ovat esimerkiksi ankerias, puna-ahven ja keltaevätonnikkala.

Maailmalla ruokaa tuotetaan varsin epäeettisin menetelmin

Lautasillemme päätyy myös varsin monenlaisia muita eläimiä. Esimerkiksi äyriäisiä, kuten katkarapuja, sekä mustekaloja ja monia muita mereneläviä päätyy vuosittain ruoaksi valtavia määriä. Myös nämä eläimet ovat tuntevia olentoja, vaikka ne eivät muistutakaan ulkoisesti selkärangkaisia eläimiä. Tutkimusten mukaan nämäkin eläimet tuntevat kipua ja monia muita perustunteita, vaikka niillä ei ole samantlaisia aivoja ja kipureseptoreita kuin meillä ihmisillä. Mustekalat pystyvät jopa varsin monimutkaisiin ongelmanratkaisutehtäviin.

Selkärangattomien vedessä elävien eläinten pyyntiin ja kasvatukseen liittyy monenlaisia ongelmia, ja pyyntimenetelmät aiheuttavat näille eläimille kipua. Esimerkik-

si äyriäisten teollinen verkkopyydystys on merten kalakannoille äärimmäisen haitallista. Teollinen verkkopyydystys onkin yksi syy merten kalakantojen heikkenemiseen: yhtä äyriäistonnin kohden verkkoon jää saaliiksi keskimäärin seitsemän tonnia muita merieläimiä. Äyriäisten teollinen viljely taas on tuhoisaa merten herkille ekosysteemeille.

Kuluttaja törmää ruokakaupassa helposti moniin muihinkin, varsin eksoottisiltaan vaikuttaviin eläimiin. Suomalaisenkin ruokakaupan pakastealtaasta saattaa löytyä niin alligaattoria, kengurua kuin valkoista vasikkaakin.

Tällaisten eläintuotteiden alkuperä ja tuotantotavat voivat jäädä hämärän peittoon. Esimerkiksi **valkoinen vasikka** tuotetaan si-

ten, että vasikalle aiheutetaan anemia, minkä seurauksena vasikan liha muuttuu vaaleaksi. Suomessa tämä tuotantomuoto on kielletty, mutta Suomeen saa kuitenkin tuoda valkoista vasikanlihaa.

Kaupan säilykeshyllystä saattaa löytyä myös muita epäeettisesti valmistettuja eläintuotteita, kuten ankan- ja hanhenmaksaa.

Hanhenmaksaa eli foie grasia pidetään esimerkiksi ranskalaisessa keittiössä luksusherkkuna, mutta hanhenmaksantuotannosta on luksus kaukana.

Perinteisen foie gras'n väri ja rakenne saadaan aikaan, kun hanhelle aiheutetaan rasvamaksa. Tätä varten hanhia pakkosyötään siten, että niiden kurkkuun työnnetään putki ruokintaa varten. Tuotantomuoto on Suomessa kielletty, ja sitä kritisoidaan myös Euroopassa säännöllisesti, mutta foie gras'ta saa silti tuoda Suomeen.

Halal-lihan määrä suomalaisissa kaupoissa kasvaa jatkuvasti, kun muslimiväestön määrä Suomessa kasvaa. Eläimiä teurastetaan halal-ohjeiden mukaisesti osassa teurastamoistamme. Suomalaisissa teurastamoissa teuraseläimet tainnutetaan käytännössä ennen teurastusta, mutta useimmissa muissa EU-maissa uskonnollinen teurastus ilman tainnutusta on sallittu, eikä teurastustapaa tarvitse merkitä lihapakkaukseen. Suomeen tuotava liha voikin olla tuotettu ja teurastettu tavoilla, jotka eivät ole Suomessa sallittuja.

Ulkomaille matkustettaessa eläinperäiset raaka-aineet muuttuvat yhä eksoottisemmiksi ja usein myös epäilyttävämmiksi. Esimerkiksi Aasian maissa suosittu haineväkeiton raaka-aineena käytettävät hait pyydetään siten, että evä leikataan hailta irti, ja hai jätetään mereen kuolemaan.

Tehtävät

Turkistarhaus on nuori elinkeino

Suomi on yksi maailman suurimpia turkistuottajamaita. Suomessa kasvatetaan ja tapetaan joka vuosi noin reilu miljoona turkiseläintä. Yleisimmät turkiseläimiksi kasvatettavat lajit ovat **sinikettu** eli **naali**, **hopeakettu** eli **kettu**, **supikoira** ja **minkki**.

Turkisteollisuudessa eläimiä kasvatetaan epäeettisissä oloissa, ja niiden turkki käytetään ihmisten vaatteiksi ja somisteiksi. Eläinten olosuhteet turkistarhoilla poikkeavat ratkaisevasti niistä, joissa lajit ovat sopeutuneet elämään luonnossa.

Turkistarhaus on varsin nuori tuotantomuoto: turkiseläimiä on kasvatettu Suomessa vain noin sadan vuoden ajan. Turkistarhoilla kasvatettavilla eläimillä ovatkin edelleen talalla villien lajitoveriensä tarpeet.

Turkistarhaus aiheuttaa paitsi kärsi-

mystä tarhattaville eläimille myös ongelmia ympäristölle. Kun turkiseläinten lanta kertyy häkkien alle, rehevöittäviä ja happamoittavia yhdisteitä pääsee vapautumaan ympäristöön. Tällöin muun muassa vesistöt pilaantuvat, ja alueen puusto vaurioituu. Turkis ei ole ekotuote: tarhakasvatetun aidon turkiksen tuotanto aiheuttaa moninkertaisesti suuremman ympäristörasituksen kuin vastaavan tekoturkiksen valmistus.

Huoli turkiseläinten kohtelusta kasvaa niin länsimaissa kuin muualla maailmassa. Turkistarhaajat pyrkivät siksi luomaan illuusiota suomalaisesta eettisestä turkiksesta. Suomessa turkistarhat ovat kuitenkin samanlaisia kuin mitkä tahansa muut turkistarhat maailmassa, ja niissä tuotetaan turkiksia tavalla, joka on kielletty useissa maissa eettisistä syistä.

Turkistarhat ovat otollisia paikkoja erilaisten **zoonoosien**, eli eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien tautien, syntyyn. Tutkijoiden pelkona onkin, että seuraava suurempi pandemia voisi alkaa turkistarhoilta.

Lue lisää turkistarhauksesta

SEYn näkemyksen mukaan turkistarhaus tulisi kieltää. Nykyinen laki eläinten hyvinvoinnista sanoo, että eläimiä on kohdeltava hyvin, eikä niille saa aiheuttaa tarpeetonta kärsimystä. Lisäksi laki sanoo, että eläintenpidossa on edistettävä terveyden ylläpitämistä ja otettava huomioon lajityypilliset ja fysiologiset käyttäytymistarpeet. Turkistarhauksen kohdalla yksikään näistä vaatimuksista ei täyty.

Eläinten lajityypilliset tarpeet eivät toteudu tarhoilla, mikä aiheuttaa eläimille vakavaa haittaa. Turkiseläimet viettävät koko elämänsä verkkopohjaisessa, pienessä häkissä, joka ei riitä täyttämään aktiivisten petoeläinten toiminnantarvetta. Turkiseläinten monet käytöshäiriöt ja sairaudet kertovatkin hyvinvoinnin puutteista.

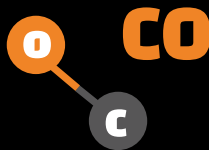
Turkiseläimen elämä alkaa yleensä keväällä.

Turkiseläin saa yleensä elää noin puolivuotiaaksi, jolloin sen turkki on tuuheimmillaan.

Turkiskettu lopetetaan yleensä sähköllä. Virta johdetaan eläimen varaston läpi elektrodeilla, joista toinen on sen suussa ja toinen peräaukossa.

Minkki tapetaan yleensä pudottamalla se laatikkoon, johon johdetaan hiilimonoksidikaasua.

Lopetuksen jälkeen eläin nyljetään, ja lopulta sen nahka käsitellään siten, että siitä syntyy esimerkiksi osa takkia tai takin karvareunus.

Jalostuksessa käytettäviä eläimiä pidetään elossa kolmen–neljän vuoden ikään asti.

Turkis ei ole luonnollisesti hajoava tuote, sillä kaupallisesti myytävien turkisten nahka on yleensä parkittu kromilla tai muilla synteettisillä aineilla, jotka estävät niiden hajoamisen.

Turkis on ympäristöä saastuttava ongelmajätettä, jota ei voi lajitella esimerkiksi sekajätteeseen.

Kuluttajan kannattaa olla tarkkana

Kuluttaja törmää kaupassa myös lukuisiin muihin eläinperäisiin tuotteisiin, joista monia tuotetaan Suomessa ja vielä useampia ulkomailla.

Suurin osa maailman villasta on lampaanvillaa. Villaa otetaan kuitenkin myös vuohista (mohair, kašmir), kaneista (angora) ja alpakoidista.

Ihminen on hyödyntänyt lampaista noin kymmenentuhannen vuoden ajan. Lampaista on jalostettu siten, että suurin osa lammakroduista ei enää pudota pohjavillaansa keväällä. Villa kasvaa jatkuvasti ja aiheuttaa lopulta vakavia hyvinvointiongelmia, jos sitä ei keritä säännöllisesti.

Laajamittainen villantuotanto aiheuttaa paitsi ympäristöhaittoja myös kärsimystä

isolle joukolle tuotannossa olevia eläimiä. Lammastuotannon suurimpia epäkohtia on muun muassa australialainen mulesing-käytäntö, joka tarkoittaa nahan leikkaamista pois lampaan peräaukon ympäriltä. Tällä käytännöllä pyritään torjumaan loiskärpäsien leviämistä, mutta lampaalle itselleen toimenpide on kivulias ja tuskallinen.

Maa­mail­la lam­pail­den tuotanto on yleensä massatuotantoa, jossa eläinten yksilöllinen kohtelu ei ole mahdollista. Lisäksi lampaista kuljetetaan pitkiä matkoja mantereelta toiselle. Kuljetusten aikana eläimet altistuvat usein lukuisille hyvinvointiongelmille. Myös angoran, mohairvillan, kašmirin ja alpakoiden villan tuotannossa on omat ongelmakohtansa.

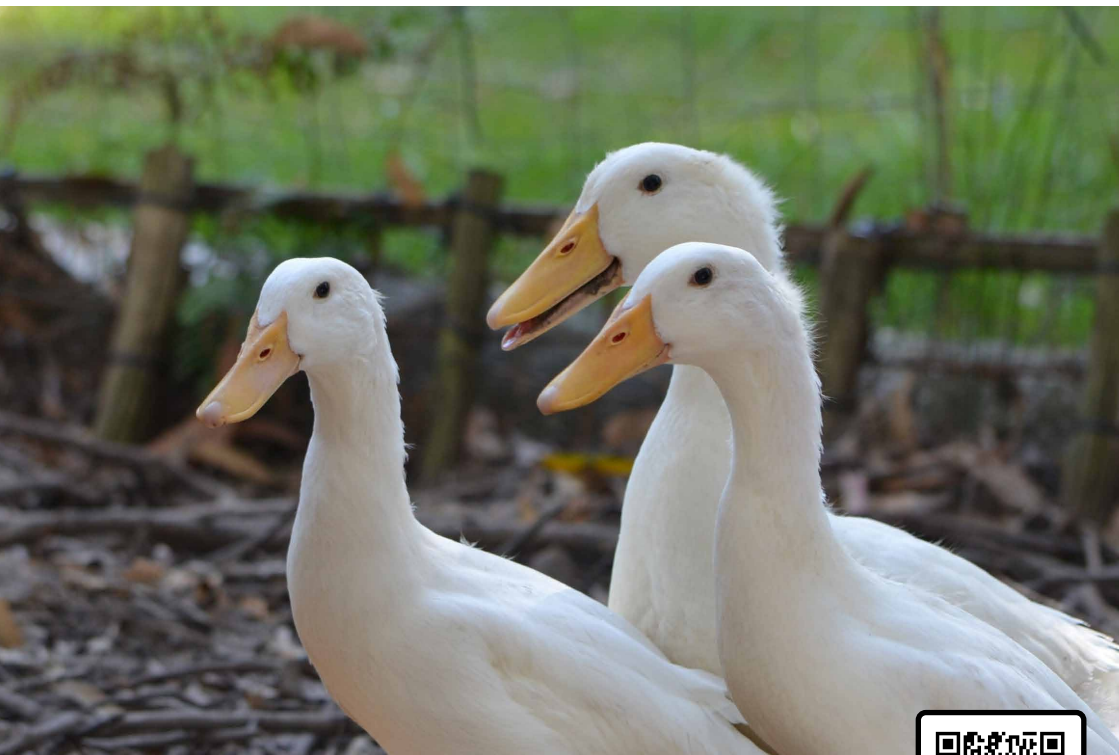
Untuvantuotannossa käytetään yleensä ankoja tai hanhia. Untuvatuotteista pystyy vain harvoin selvittämään täysin varmasti sen, missä maassa untuvat on tuotettu. Tätäkin vaikeampaa on varmistaa, etteivät untuvat ole peräisin elävänä kynityistä linnuista.

Yli 90 prosenttia untuvasta tuotetaan Aasian maissa. Suuri osa maailmalla käytetystä untuvasta on peräisin Kiinasta, jossa elävältä kyniminen ei ole kiellettyä ja jossa untuvan

tuotantotapaa on vaikea varmistaa.

EU:ssa untuvan kyniminen eläviltä linnuilta on kiellettyä. Unkarissa ja Puolassa laki sallii kuitenkin irtonaisen untuvan keräämisen eläviltä linnuilta. Tällöin untuvapeite käydään läpi esimerkiksi kammalla, sillä ainoastaan irtonaisten untuvien pitäisi lähteä irti. Untuvaa kuitenkin irtoaa usein niin vähän, että vielä kiinni olevia sulkia tulee käytännössä kynittyä samalla.

Vaatteen todellista alkuperää on usein hyvin vaikea todentaa, oli se sitten valmistettu nahasta, untuvasta tai villasta.

Eläinten ystävä pitää huolta myös luonnosta

Samalla kun eläinten käyttö ruoantuotannossa on tehostunut, **luonnonvaraisten eläinten elintila on**

kutistunut: vain neljä prosenttia kaikkien maailman nisäkkäiden biomassasta on luonnonvaraisia eläimiä.

Maailmalla jyllää kuudes sukupuuttoaalto, ja muun muassa meret ja monet muut elinympäristöt ovat ahdingossa. Meidän onkin pidettävä erityisen hyvää huolta luonnosta ja luonnoneläimistä, jotta myös seuraavat sukupolvet pääsevät nauttimaan niiden olemassaolosta.

Luonnonvaraisia eläimiä voi auttaa monella tavalla. Esimerkiksi pikkulinnuille voi tarjota talven ajaksi ruokaa, kunhan muistaa jatkaa ruokintaa säännöllisesti aina kevää-

seen saakka. Kuumina kesäpäivinä linnuille ja muille eläimille voi tarjota raikasta vettä laakeasta astiasta.

Luonnonvaraisia eläimiä ruokittaessa on tärkeää jatkaa ruokintaa säännöllisesti siihen saakka, kunnes eläin löytää tarvitsemansa ravinnon helposti itse luonnosta. Jos esimerkiksi lintuja alkaa ruokkia loppusyksystä, niille on tarjottava tarpeeksi ravintoa läpi talven, jotta ne eivät näänny nälkään kovan pakkasen yllättäessä. Kaikkien luonnonvaraisten eläinten ruokkimisesta on tärkeää hankkia lisätietoa, jotta ei tahtomatta aiheuta eläimille turhaa kärsimystä ja sairauksia.

Usein luonnoneläimiä auttaa kuitenkin parhaiten silloin, kun eläimen antaa elää

Vesilintuja, kuten sorsia, ei kannata koskaan ruokkia leivällä. Leipä ei sovi linnuille: pahimmillaan se altistaa linnun vakaville kehityshäiriöille.

rauhassa, eikä eläimen elinympäristöön ka-
joa turhaan. Esimerkiksi nurmikon leikkaa-
matta jättäminen tai haravoinnin lopettami-
nen auttaa lukuisia hyönteisiä ja siten myös
lintuja, siilejä ja muita lähiluonnon eläimiä
löytämään ravintoa. Turha pihavalaistus
kannattaa sammuttaa, eikä lemmikkien, ku-
ten koirien ja kissojen, kannata antaa liikkua
vapaana etenkin eläinten pesimäaikaan.
Myös esimerkiksi puiden kaatamista lintujen
pesimäaikaan kannattaa välttää.

Luonnoneläimiä voi auttaa myös siten,
että jättää roskaamatta tai kerää lenkipolun
varrelta löytämänsä roskat roskikseen. Kun
muovipussi päättyy roskakoriin ja lasipullo
lasinkeräykseen, luonnossa liikkuvat eläimet
eivät voi tukehtua niihin, jäädä jumiin tai
rikkoa jalkojaan lasinsiruihin.

Loukkaantunutta kuuluu auttaa

Luonnonvaraisiin eläimiin ei pidä koskea,
mutta selkeästi hädässä olevaa eläintä on
kuitenkin **velvollisuus auttaa**.

Loukkaantunut luonnonvarainen eläin
pitää toimittaa asiantuntevaan hoitoon eläin-
hoitolaan tai eläinlääkärille. Ensin on tärkeää

varmistua siitä, että kyseessä on oikeasti hä-
tätilanne. Neuvoa voi kysyä ottamalla yhteyt-
tä esimerkiksi SEYn eläinsuojeluneuvojaan
tai paikalliseen eläinsuojeluyhdistykseen.
Hätätilanteessa apua saa myös poliisilta.

Tarkkana metsällä

Metsästys on suosittu harrastus, ja etenkin
maakunnissa moni lapsi päätyy metsäs-
tysharrastuksen pariin jo varsin nuorena.
Eläimiä tulee kohdella hyvin myös metsäs-
täessä, eikä metsästysharrastus saa aiheuttaa
eläimelle tarpeetonta kipua ja kärsimystä.
Metsästys on aina suunniteltava ja toteutet-
tava siten, että siitä aiheutuu eläinkannalle
mahdollisimman vähän haittaa ja että eläin-
kannan elinvoimaisuutta ei vaaranneta.

Supikoira, minkki, piisami, rämemajava
ja pesukarhu on luokiteltu vuodesta 2019
saakka haitallisiksi vieraslajeiksi. Näitä lajeja
saa tappaa ilman metsästyskorttia ja ympäri
vuoden, myös pesimäaikaan. Kun eläimiä
tapetaan pesimäaikaan, on seurauksena mer-
kittävää hätää ja kärsimystä. SEYn näkemys-
sen mukaan mitään eläimiä, edes haitallisia
vieraslajeja, ei pitäisi pyytää pesimäaikaan.

Maailma ei ole vielä eläinkokeeton

Suomessa tehdään vuosittain eläinkokeita noin 100 000 eläimellä, ja maailmanlaajuisesti eläinkokeiden määrä on huomattavasti tätä suurempi: eläinkokeisiin käytetään maailmalla vuosittain useita kymmeniä miljoonia eläimiä. Eläinkokeita tekevät pääasiassa yliopistot, lääketehaat, valtion laitokset sekä muut yritykset ja tutkimuslaitokset.

Eläinkokeilla on pitkä historia: eläimiä on käytetty tutkimuksen nimissä tuhansien vuosien ajan aina antiikin Kreikasta nykypäivään. Hiiriä ja rottia alettiin jalostaa tarkoitusta varten 1900-luvun alussa. Todellinen eläinkokeiden aalto tapahtui 1950–1960-luvuilla kulutuksen ja taloudellisen kasvun myötä. Eläinkokeita pidettiin edullisena ja te-

hokkaana tapana testata tuoteturvallisuutta.

Suomessa eläinkokeisiin käytetään eniten hiiriä. Myös seeprakalat, rotat, hamsterit ja esimerkiksi marsut ovat suosittuja koe-eläimiä. Lisäksi tutkimuksiin käytetään jonkin verran koiria ja kissoja. Maailmalla eläinkokeissa käytetään myös kädellisiä eläimiä: Suomessa viimeiset tutkimukset apinoilla tehtiin 2000-luvun alussa, mutta esimerkiksi Ruotsissa kädellisiä käytetään yhä koe-eläiminä.

Koe-eläin on useimmiten häkki-eläin

Eläinkokeista säädetään laissa. Euroopassa eläinkokeita säätelee myös eurooppalainen **eläinkoedirektiivi**, joka asettaa tietyt stan-

dardit eläinten pito-olosuhteille. Direktiivi koskee selkärankaisia eläimiä ja niiden toukkamuotoja, eli esimerkiksi nuijapäitä sekä nisäkkäiden, lintujen ja matelijoiden sikioita kehityksensä loppuvaiheessa.

Koe-eläimet elävät yleensä koko elämänsä häkissä. Esimerkiksi hiirien ja rottien kohdalla häkkien kokovaatimukset ovat pienemmät kuin lemmikkihiirien ja -rottien kohdalla. Eläinten mahdollisuudet toteuttaa niissä lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan ovat rajalliset.

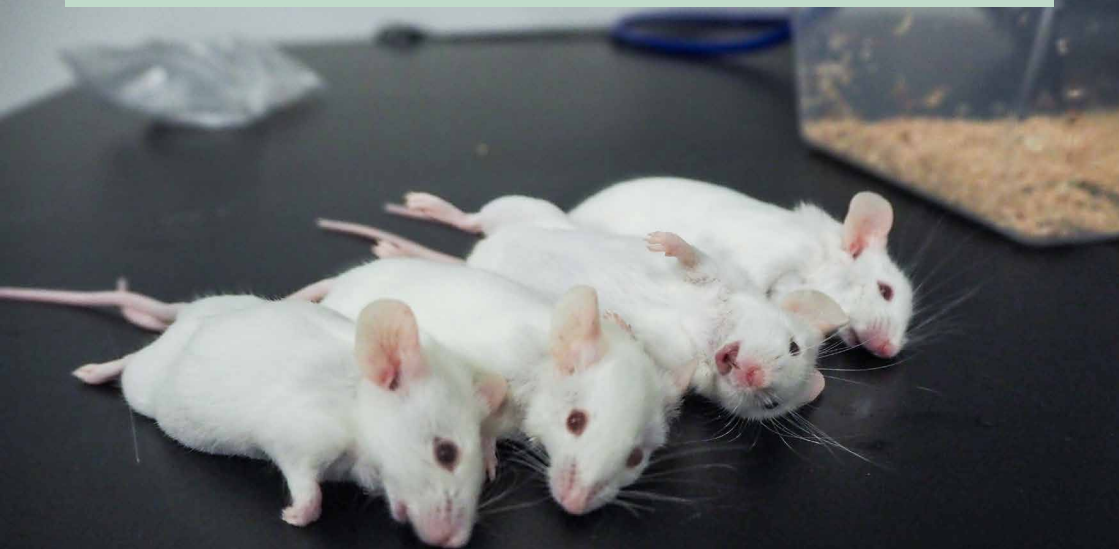
Eläinkokeissa käytettävät eläimet elävät usein siihen saakka, kun niitä tarvitaan kokeissa. Tämän jälkeen ne yleensä lopetetaan. Harvoissa tapauksissa entiset koe-eläimet säästyvät lopetukselta, ja ne voivat saada uuden kodin. Esimerkiksi SEY on uudelleensijoittanut viimeisen kymmenen vuoden aikana muutamia koe-eläimenä käytettyjä koiria sekä yhteensä kymmeniä koe-eläimiksi kasvatettuja marsuja ja okahiiriä.

Eläinkokeet aiheuttavat eläimille kärsimystä

Eläinkokeissa tehtävät tutkimukset luokitellaan kolmeen luokkaan sen mukaan, kuinka paljon haittaa kokeen ajatellaan aiheuttavan eläimelle. Luokittelun mukaan eläinkokeet voivat aiheuttaa eläimelle lievää, kohtalaista tai vakavaa haittaa. Lähes puolessa kokeista aiheutetaan eläimille vähän kärsimystä, ja jossain tutkimuksissa eläimet nukutetaan ennen toimenpidettä ja lopetetaan sen päätteeksi. Toisaalta kohtalaiseksi voidaan luokitella hyvinkin raskaita toimenpiteitä.

Varsinkin menneinä vuosina eläinkokeissa eläimille aiheutunut kärsimys on ollut varsin suurta. Harmittomia kokeet eivät ole tänäkään päivänä. Suomessakin tehdään vuosittain tuhansille eläimille kokeita, jotka aiheuttavat eläimille vakavaa haittaa ja kärsimystä.

Koe-eläimiksi käytetyt rotat lopetetaan useimmiten hiilidioksidilla, sillä hiilidioksidin käyttö on edullista ja ihmisille turvallista. Rotille hiilidioksidi aiheuttaa kuitenkin kipua ja tukehtumisen tunteen.

Kritiikki eläinkokeita kohtaan on kasvanut

Eläinten käyttöä koe-eläiminä on kritisoitu pitkään, mutta kritiikki on kasvanut etenkin viime vuosikymmeninä. Syynä on ollut paitsi eläimille aiheutuva kärsimys myös se, etteivät eläimillä tehdyt tutkimukset aina takaa sitä, että tutkimustulokset pätsivät ihmisiin.

Historiasta löytyy lukuisia esimerkkejä siitä, miten eläinkokeet läpäissyt lääke osoittautuu vasta markkinoille tullessaan ihmiselle vaaralliseksi. Surullisenkuuluisin esimerkki lienee 1950-luvulta, jolloin talidomidi-nimistä lääkettä käytettiin raskaana olevien naisten aamupahoinvoinnin hoitoon. Vaikka lääke oli todettu eläinkokeissa turvallisiksi, sen huomattiin aiheuttavan sikiölle vakavia epämuodostumia raajoihin ja sisäelimiin. Vastaavia tapauksia erilaisista lääkkeistä, jotka ovat aiheuttaneet eriaisteisia vaurioita, on myös 2000-luvulta.

Eroon eläinkokeista?

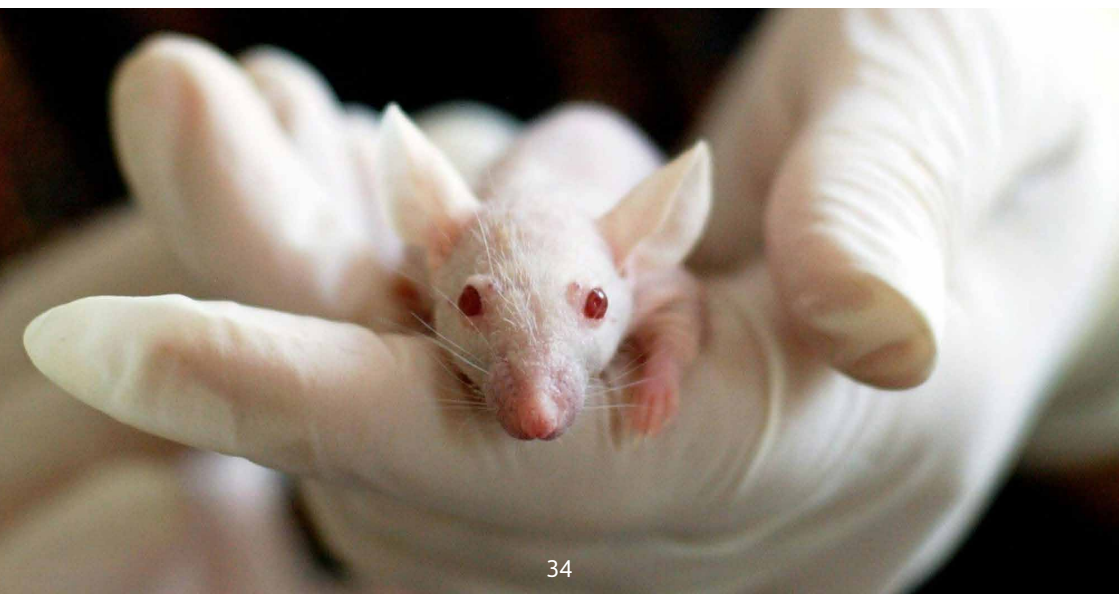
Eläinkoedirektiivin tarkoituksena on päästä ajan myötä tilanteeseen, jossa eläinkokeita ei tarvita. Englantilaiset tutkijat määrittivät jo 1950-luvulla niin sanotut **3R-periaatteet**,

jotka tähtäävät eläinkokeiden vähentämiseen. 3R-periaatteet viittaavat eläinkokeiden korvaamiseen (replacement), niiden vähentämiseen (reduction) ja eläinten olojen parantamiseen (refinement). Viimeisin näistä on usein helpointa toteuttaa esimerkiksi riittävän kipulääkityksen avulla.

3R-periaatteet on omaksuttu tiedeyhteisöissä eläinkoetoiminnan perusperiaatteeksi, ja ne näkyvät vahvasti myös koe-eläindirektiivissä.

Tilastojen perusteella on kuitenkin vaikea arvioida, miten tehokkaasti 3R-periaatteet on otettu Suomessa käyttöön. Arvioiden mukaan eläinkokeiden käyttö on joillakin tutkimusalueilla kasvanut ja samalla toisilla tutkimusalueilla vähentynyt. Kokeissa käytettyjen eläinten määrä on pysynyt pitkään melko lailla ennallaan.

Tutkijoiden mukaan eläinkokeet korvaavien tutkimusmenetelmien kehittäminen ja käyttöönotto vie kuitenkin vielä vuosia. Tiedeyhteisöissä on kyseenalaistettu eläinkokeiden asema ensisijaisena tutkimusmenetelmänä, mutta tutkijoiden on myös opittava pitämään eläinkokeita korvaavia menetelmiä tasaveroisina muiden menetelmien kanssa.

EU:n jäsenvaltioiden on raportoitava EU-komissiolle, miten vaihtoehtoisten tutkimusmenetelmien käyttöönottoa edistetään kansallisella tasolla. Suomessa vaihtoehtoisia menetelmiä eläinkokeille tutkitaan muun muassa Tampereen yliopistossa.

Kosmetiikan eläinkokeiden kieltäminen on vaikea valvoo

EU kielsi kosmetiikan ja hygieniatuotteiden eläinkokeet vuonna 2013. Kielto koskee myös kosmetiikan tuotteiden ainesosia ja maahantuontia EU-alueelle. Kieltoa pidettiin aikanaan suurena voittona, ja se on rohkaisut myös lukuisia muita maita luopumaan kosmetiikan eläinkokeista. Vaikka EU on eläinkokeettoman kosmetiikan edelläkävijä, noin 80 prosenttia maailman valtioista sallii yhä kosmetiikan eläinkokeet.

Myös EU:n kiellossa on porsaanreikiä: kielto ei koske tuotteita, jotka EU:n ulko-

puolella sijaitseva valtio testaa eläinkokein, koska valtion kansallinen laki niin vaatii.

Käytännössä laissa oleva porsaanreikä mahdollistaakin sen, että esimerkiksi Kiinassa tuotettua ja Kiinassa eläinkokein testattua kosmetiikkaa saa myydä myös Suomessa.

Kosmetiikka- ja hygieniatuotteiden eläinkokeettomuutta on usein myös vaikea todentaa. Kosmeettisten ainesosien toimitukset ovat hyvin pitkiä, mikä vaikeuttaa ketjun valvontaa. Käytännössä kosmetiikan eläinkokeiden valvonta onkin tällä hetkellä pitkälti yritysten omalla vastuulla.

Eläimet viihdyttäjinä

Eläimiä on kautta aikain kesytetty, palvottu ja syöty, mutta myös katseltu ja ihmetelty. Niinpä niitä on myös pidetty esillä ja käytetty viihteessä. Jo Rooman valtakunnassa näytteille tuotiin lukuisia määriä eksoottisia afrikkalaisia eläimiä, ja esimerkiksi leijonia ja kuolemaantuomittuja eläimiä usutettiin taistelemaan toisiaan vastaan näytöksissä.

Esineellistämisellä on ollut vankka suosio. Vielä 1800-luvulla ihmistenkin pitäminen näytteillä oli tavallista. Monet eläinviihteen muodot olivat julmia ja perus-

tuivat eläinten naurunalaisiksi tekemiseen tai suoraan rääkkäämiseen.

Tänä päivänä näemme eläimiä paitsi eläintarhoissa myös esimerkiksi valkokankaalla, nettivideoilla ja sosiaalisessa mediassa. Se, miten eläimet esitetään elokuvissa ja tv-sarjoissa, vaikuttaa usein myös suhtautumiseemme niihin: Lassie palaa kotiin -elokuvat kasvattivat skotlannin-paimenkoirien eli collieiden suosion ennennäkemättömiin mittoihin. Disney-elokuvia taas on usein syytetty eläinten inhimillistämisestä.

Eläintarha tuo eläimet esille

Tämän päivän eläintarhat ovat melko kaukana 1800-luvun esikuvistaan, sillä nykypäivän eläintarhan tulee edistää luonnonvaraisen eläimistön suojelua sekä antaa yleisölle tietoa näytteillä pidettävistä lajeista ja niiden luonnollisista elinolosuhteista. Monet eläintarhat ovat viime vuosikymmeninä alkaneet osallistua aiempaa enemmän uhanalaisten lajien suojeluhankkeisiin. Tarhaamalla on onnistuttu pelastamaan joitakin eläinlajeja, jotka olisivat muuten kuoleet sukupuuttoon. Tällaisia eläimiä ovat esimerkiksi visentti ja przewalskinhevon.

Vaikka eläintarhat ovatkin onnistuneet eri eläinlajien suojelutyössä, niiden olemassaolo ei ole aina täysin perusteltua. Pohjimmiltaan eläintarhat ovat yhä olemassa meitä ihmisiä varten, ja ne lähinnä tyydyttävät tirkistelyntarvettamme sekä toimivat

viihdytyskeskuksina. Vaikka eläintarhoissa asuvien eläinten olot ovatkin huomattavasti parantuneet menneistä vuosista, eivät niissä asuvat villieläimet pääse viettämään läheskään niin lajityypillistä elämää kuin niiden pitäisi saada viettää.

Eläintarhoja on myös hyvin monenlaisia. Osassa eläinten suojeluun ja lajityypillisiin oloihin on kiinnitetty huomattavasti enemmän huomiota kuin toisissa.

Sirkus tuo eläimet ihmeteltäviksi

Suomessa villieläinten käyttö sirkuksissa on kiellettyä, mutta esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Venäjällä leijonankesitys sekä erilaiset norsuesitykset ovat sallittuja. Perinteiseen sirkukseen kuuluvat Pohjoismaissa hevos-, kissa- ja koiranumerot. Sirkuksessa eläimiä kuljetetaan jatkuvasti paikkakunnalta toiselle ja jopa maasta toiseen. Kuljettaminen aiheuttaa eläimelle usein tarpeetonta stressiä.

Maailmalla voi törmätä vaikka mihin

Matkailija saattaa törmätä sellaisiin eläinten viihdekäytön muotoihin, joita ei voi kuvitellaakaan Suomeen. Usein turisteille tarjotaan esimerkiksi mahdollisuutta valokuvauttaa itsensä villieläinten pentujen kanssa. Totuus söpön leijonanpennun takana saattaa kuitenkin olla karu: pennut ovat tällaisessa tilanteessa usein huumattuja, ja niiden kasvaessa suuremmiksi niistä hankiudutaan eroon, kun niille ei ole enää käyttöä. Luonnonvarainen eläin ei myöskään nauti ihmisen kosketuksesta, vaikka siltä näyttäisikin.

Kameleilla, norsuilla tai esimerkiksi aaseilla ratsastaminen on yleinen vetonaula monessa lomakohteessa. Norsujen koulutusmetodit ovat usein väkivaltaisia. Aasien ja kameliene elinolot taas eivät ole kehuttavat, ja aasit laitetaan usein kantamaan paljon paina-

vampia lasteja kuin mihin ne todellisuudessa kykenevät.

Myös erilaiset eläintappelut, kuten härkätaistelut, kukkotappelut ja koirien usuttaminen karhujen kimppuun, ovat joissakin maissa yhä luvallista huvia. Myös Yhdysvalloissa suosittuun rodeoon liittyy paljon eläinten julmaa kohtelua: hevoset tai naudat saadaan hyppimään ja vauhkootumaan kivuliiden piikkien avulla.

Erilaisia akvaarioita ja delfinaarioita löytyy sekä Euroopasta että muilta mantereilta. Akvaarioita, kuten eläintarhojakin, on hyvin monenlaisia. Osassa kaloille ja muille vedessä eläville eläimille on järjestetty olot, joissa ne pystyvät melko hyvin toteuttamaan lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan. Osassa eläimillä on kehnnot olot, ja ne on pyydetty akvaarioihin suoraan luonnosta.

Maailmassa on tällä hetkellä yli sata

Eksoottisia kaloja pyydetään luonnosta usein varsin epäeettisin menetelmin: esimerkiksi koralliriutoista kerätään kaloja muun muassa siten, että koralliriuttaan ruiskutetaan syanidipilvi. Pökertyneet kalat uivat pois paetakseen myrkyä, ja samalla ylivoimaisesti suurin osa kaloista kuolee tai loukkaantuu. Eloanjääneet päätyvät akvaarioihin.

delfinaariota ja satoja, ellei tuhansia, vankeudessa eläviä delfinejä. Suomessakin delfinejä pääsi ihmettelemään Tampereella sijaitsevassa Särkänniemen delfinaariossa vuoteen 2015 saakka. Nykyisin delfinaariot ovat Suomessa lain mukaan kielletty.

Delfinaarioissa suosittuja pullokuonodelfinejä nähtiin ensi kerran 1900-luvun alussa New Yorkissa. Pari vuosikymmentä myöhemmin huomattiin, että delfiinit on mahdollista opettaa tekemään temppuja. Varsinaisen delfinaariobisneksen alku koettiin 1960-luvulla, kun Flipper-elokuva ja -tv-sarja saivat amerikkalaiset innostumaan delfineistä.

Osassa turistikohteista turisteja houkutellaan myös uimaan delfiinien kanssa, osa taas tarjoaa retkiä, joilla on mahdollista päästä näkemään delfinejä tai valaita lähietäisyydeltä. Sekä delfiinien kanssa uiminen että erilaisten meressä elävien nisäkkäiden bongaaminen lähietäisyydeltä aiheuttaa eläimille useimmiten huomattavaa stressiä.

Vaikka delfinaariot ovat usein brändäyneet itsensä tutkimuskeskuksiksi, ne muistuttavat huomattavassa määrin sirkuksia. Akvaariokeskuksessa tai delfinaariossa elävä nisäkä ei pääse mitenkään toteuttamaan lajityypillisiä käyttäytymistarpeitaan.

Fiksu matkailija välttää eläimiä kaupalliseen viihteeseen käyttäviä paikkoja ja palveluita

Eksoottisiin eläimiin voi tutustua esimerkiksi sellaisten dokumenttielokuvien kautta, joissa eläimiä on kuvattu niiden luonnollisissa ympäristöissään, ja ne käyttäytyvät lajilleen tyypillisesti. Luonnonvaraisia eläimiä voi käydä katsomassa esimerkiksi loukkaantuneita eläimiä hoitavissa keskuksissa, joiden

tavoitteena on palauttaa eläimet takaisin luontoon. Tällaisten keskusten toiminta tapahtuu yleensä eläinten eikä maksavien asiakkaiden ehdoilla.

Kohteet ja aktiviteetit, joissa pääsee koskettamaan luonnonvaraista eläintä, kannattaa jättää kokonaan väliin. Eläimiä käyttävien sirkustenkin sijaan on parempi suosia sellaisia sirkuksia, jotka ovat sitoutuneet eläimettömiin näytöksiin.

Lähdeluettelo

Aaltola, E. Esseitä eläimistä. Into Kustannus, 2022.

Aaltola, E. (toim.) Johdatus eläinfilosofiaan. Gaudeamus, 2013.

Aaltola, E. & Keto, S. (toim.). Eläimet yhteiskunnassa. Into Kustannus, 2015.

Aaltola, E. & Wahlberg, B. (toim.) Me & muut eläimet – uusi maailmanjärjestys. Vastapaino, 2020.

Allievi, F. Meat consumption as a wicked problem: evidence from data and policies. Turun yliopisto, 2017. Luettavissa: <https://www.utupub.fi/handle/10024/144145>

Aulio, K. Delfiinin hymy kätkee kärsimystä: delfinaariokiellot yleistyvät – paitsi Kiinassa. Books on Demand, 2021.

Djurrättsalliansen. Om KI-apor. Luettavissa: <https://djurrattsalliansen.se/stoppa-primatforsoken/om-ki-aporna/>

Balcombe, J. Eläimellinen nautinto. Into Kustannus, 2006.

Balmford, A., Clegg, L., Coulson, T., Taylor, J. 2002. Why conservationists should heed Pokémon. Science, 295, 2367. <http://dx.doi.org/10.1126/science.295.5564.2367b>

Eläinten hyvinvointikeskus. <https://www.elaintieto.fi/hevonen/hevonen-luonnossa/>

Eläinten hyvinvointikeskus EHK. Kana luonnossa -sivusto. Luettavissa: <https://www.elaintieto.fi/kana/kana-luonnossa/>

Eläinten hyvinvointikeskus EHK. Kana ja broileri tuotantoeläiminä -sivusto. Luettavissa: <https://www.elaintieto.fi/kana/kana-ja-broileri-tuotanto-elaimina/>

Eläinten hyvinvointikeskus EHK. Kukkotipu on munantuotannossa tarpeeton -artikkeli. Julkaistu 8.9.2021. Luettavissa: <https://www.elaintieto.fi/blogi/kukkotipu-on-munantuotannossa-tarpeeton/>

Eläinten hyvinvointikeskus EHK. Naudan elämänpuu -laskuri. Luettavissa: <https://naudanelaman-puu.elaintieto.fi>

Eläinten hyvinvointikeskus EHK. Nauta on luonnoltaan laiduntaja -sivusto. Luettavissa: <https://www.elaintieto.fi/nauta/>

Eurobarometri, 2023. Luettavissa: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2996>

Eurogroup for Animals: Force feeding in foie gras production. Luettavissa: <https://www.eurogroup-foranimals.org/what-we-do/areas-of-concern/force-feeding-foie-gras-production>

Finlex. Laki eläinten hyvinvoinnista. Julkaistu: 2023. Luettavissa: <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230693>

Fin3R: Mikä on Fin3R? Tampereen yliopisto, 2024. Luettavissa: <https://fin3r.fi/mika-on-3r>

Grant, C. Eläinten oikeudet. Into Kustannus, 2006.

Hirsjärvi, P., Norring, M. & Uotila, L. Eläinkokeet Suomessa. Into Kustannus, 2019.

Itkonen: Eläimet urheilijoina ja kamppailijoina. Vastapaino, 2023.

Kaarlenkaski, T. & Latva, O. (toim.) Tunteva tuote – Kuinka eläimistä tuli osa teollista tuotantoa? Vastapaino, 2022.

Kauppinen, T. Porsaiden kastroitkipua on lääkittävä – tutustu tuottajille suunnattuun oppaaseen. Eläinten hyvinvointikeskus, julkaistu 15.2.2024. Luettavissa:

<https://www.elaintieto.fi/blogi/porsaiden-kastraitkipua-on-laakittava-tutustu-tuottajille-suunnattuun-oppaaseen/>

Kauppinen, T. Suomessa lain mukaan tehty uskonnollinen teurastus ei eläimen hyvinvoinnin kannalta eroa tavallisesta teurastuksesta. Eläinten hyvinvointikeskus, julkaistu 22.04.2016. Luettavissa: <https://www.elaintieto.fi/blogi/suomessa-lain-tehty-uskonnollinen-teurastus-elaimen-hyvinvoinnin-kannalta-eroa-tavallisesta-teurastuksesta/>

Kauppinen, T. Valtaosa munivista kanoista kärsii rintalastan murtumista, kertovat tutkimukset. Eläinten hyvinvointikeskus, julkaistu 23.2.2022. Luettavissa: <https://www.elaintieto.fi/blogi/kano->

jen-rintalastamurtumat-huolestuttavan-yleisia/

Kaupunkimedia Aamuset. Maitotilojen määrä puolittunut kymmenessä vuodessa. Julkaistu 3.3.2023. Luettavissa: <https://aamuset.fi/artikke-li/5920558>

Kivelä, M. Lahtinen, V. & Uotila, L. Uusi eläinlaki, Into Kustannus, 2017.

Klemola, P. Viherpesu 40° eli viisi (vähemmän tunnettua) faktaa villasta. *Animalia*, 2021. Luettavissa: <https://animalia.fi/2021/11/22/viherpesu-40-eli-viisi-vahemman-tunnettua-faktaa-villasta/>

Koivisto, A. Elämä eläinten kanssa. Into Kustannus, 2024. s. 7–8, 29–30, 37, 49, 69–70, 94, 118–120

Koskela, T. & Rantaeskola, S. Eläin rikoksen kohteena. Wärelia, 2020.

Laine, K. Ei kenenkään koirat. Rescuekoiria auttamassa. Into kustannus, 2023.

Lapio, T. Onko eettisesti tuotettua kalaa olemassa? Eläinten ystävä, 2022. Luettavissa: <https://elaintenystava.fi/2022/11/15/onko-eettisesti-tuotettua-kalaa-olemassa/>

Lappalainen, E. Syötäväksi kasvatetut. Atena Kustannus, 2012.

Leivo, M. Lehmilaitumilla. Docendo, 2022. s. 64–65.

Lihatiedotus, 2018. Alkutuotanto. Luettavissa: <https://www.lihatiedotus.fi/tilalta-kauppaan/alkutuotanto.html>

Lissabonin sopimus. Euroopan unioni, 2009. Luettavissa: <https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/lis/sign>

Lundahl, J. Eläinlähtöisen journalismin opas antaa ohjeet muunlaiset eläimet huomioivaan viestintään. Eläinten ystävä, 2023. Luettavissa: <https://elaintenystava.fi/2023/10/19/elainlahtoisen-journalismin-opas-antaa-ohjeet-muunlaiset-elaimet-huomioivaan-viestintaan/>

Maa- ja metsätalousministeriö: Vuoden 2023 tilastot koe-eläinten käytöstä. Luettavissa: <https://avi.fi/documents/25266232/170982100/2023-EL-LA-EU-taulukot.pdf/d50f225c-d036-f96c-ad41-e003c5716066/2023-ELLA-EU-taulukot.pdf?t=1719923876965>

Mäkilä, P. Hassunhauskaa hupia vai silkkaa kärsimystä? Nettivideot vääristävät eläinsuhdetta. Eläinten ystävä, 2020. Luettavissa: <https://elaintenystava.fi/2021/01/13/hassunhauskaa-hupia-vai-karsimysta-toisten-kustannuksella/>

Mäkilä, P. Monta kertaa ongenkoukkuun? Eläinten ystävä, 2020. Luettavissa: <https://elaintenystava.fi/2020/07/02/monta-kertaa-ongenkoukkuun-pyydysta-ja-paasta-kalastus-ei-ole-ongelmaton-harrastus/>

Mäkilä, P. Painajainen höyhensaarilla. Eläinten ystävä, 2019. Luettavissa: <https://elaintenystava.fi/2019/01/24/painajainen-hoyhensaarilla/>

Mäkilä, P. Söpö selfie vai silkkaa kidutusta? Turistin kannattaa varoa epäeettisiä turistikohteita. Eläinten ystävä, 2019. Luettavissa: <https://elaintenystava.fi/2019/11/30/sopo-selfie-vai-silkkaa-kidutusta/>

Ollila, T. Poliittiset eläimet. Vastapaino, 2023.

Ride, A. Dead in the Water. New International, nro 325 heinäkuu/2000.

Russell, W.M.S. & Burch, R.L. 1959. The Principles of Humane Experimental Technique (Alternatives to laboratory animals: ATLA 43(5):P59-P60, DOI:10.1177/026119291504300518

Saari, M H. Kirjassa Me ja muut eläimet – uusi maailmanjärjestys. Vastapaino, 2020. s. 121–138.

Sormunen, T. Villantuotannon pimeämpi puoli. Eläinten ystävä, 2018. <https://elaintenystava.fi/2018/08/07/villantuotannon-pimeampi-puoli/>

Suomen Broileryhdistys Ry: https://suomibroileri.fi/fi/miten?gad_source=1&gclid=CjwKCAiA-0PuuBhBsEiwAS7fsNam1RfWYprOf97qGg-XEb-F8Mp9wxSwey4oiphoEft9oGjYC1rHWg_BoCB-v8QAvD_BwE

Suomen Siipikarjaliitto ry, 2024. Totta munasta! -verkkosivu. Luettavissa: <https://tottamunasta.fi/kananmunatuotanto/>

Suomen virallinen tilasto (SVT): Maito- ja maitotuotetilasto, elokuu 2024 (ennakko), tietokantajulkistus [verkkojulkaisu]. Helsinki: Luonnonvarakeskus [viitattu: 6.10.2024]. Luettavissa: <https://www.luke.fi/fi/tilastot/maito-ja-maitotuotetilasto/maito-ja-maitotuotetilasto-elokuu-2024-ennakko-tietokantajulkistus>

Tammi, T. Hohti, R. Rautio, P., Leinonen, R-M, Saari, M.H. Lasten ja eläinten suhteet – Monilajista yhteiselo. Into Kustannus, 2020.

Telkänranta, H. Kanojen maailma. Sanasilta, 2004.

Telkänranta, H. Millaista on olla eläin? SKS, 2015.

Tuomivaara, S. Syötävät koirat ja sympaattiset siat – Eläinten kohtaamisesta. Into Kustannus, 2019.

Turunen, S. Lemmikkielämää – Ihmisen eläinsuhde ja eläinten hyödyntäminen. Gaudeamus, 2011.

Ung-Lanki, S. Kirjassa Eläinkokeet Suomessa. Into Kustannus, 2019. s. 46–52

Uotila, L. Untuvantuotannon takana voi yhä olla elävien lintujen nyppimistä. Animaliamedia, 2019. Luettavissa: <https://animaliamedia.fi/untuvantuotannon-takana-voi-yha-olla-elavien-lintujen-nyppimista/>

Luonnonvarakeskus: Vieraslajit.fi-sivusto. Luettavissa: <https://vieraslajit.fi/lajit>

WWF: Kalaopas. Luettavissa: <https://wwf.fi/ruoka/kalaopas/>

Kuvat:

Aleksandr Zotov/iStock (etukansi)

Laura H. Forsström (s. 3)

Antagain/istock.com (s. 4)

Anastasia Yakovleva/iStock (s. 5)

PublicDomainPictures/Pixabay (s. 6)

TeWa/Pixabay (s. 6)

Eriks Karits/Pexels (s. 7)

Gundula Vogel/Pixabay (s. 8)

Céli LG/Pixabay (s. 9)

Life with Hamlet/Pexels (s. 10)

Suvi Ojala/SEY (s. 11)

Abdullah Ghatasheh/Pexels (s. 12)

Claudenil Moraes/Pixabay (s. 13)

Sourav P V/Pexels (s. 14)

Anna Autio (s. 17)

Pixabay (s. 17)

Lukas Vincour / Zvířata Nejíme / We Animals (s. 17)

Arthousestudio/Pexels (s. 17)

Inn/Pixabay (s. 19)

Bianca Santos/Pexels (s. 20)

Nc Farm Bureau/Pexels (s. 21)

Pixabay (s. 22)

Estormiz / Wikimedia Commons (s. 23)

Hunter Trahan/Unsplash (s. 24)

Pixabay (s. 24)

Shorty_ox/Pixabay (s. 25)

Sue Winston/Unsplash (s. 25)

SEYn arkisto (s. 26)

Jo-Anne McArthur / We Animals (s. 28)

Mark Valencia/Pixabay (s. 29)

Joshua Choate/Pixabay (s. 30)

Thirdman/Pexels (s. 31)

Suvi Ojala/SEY (s. 32)

Roger Kingbird / We Animals (s. 33)

Pixabay (s. 34)

Carlota Saorsa / HIDDEN / We Animals (s. 35)

Tshakeb/Pexels (s. 36)

Jo-Anne McArthur / One voice / We Animals (s. 37)

Dino Geromella/shutterstock.com (s. 38)

Jo-Anne McArthur / One voice / We Animals (s. 39)

Thomas Machovicz / We Animals (s. 40)

michaklootwijk/iStock (takakansi)

Eläimet ovat läsnä lähes kaikkialla yhteiskunnassamme. Ne tuottavat meille muun muassa seuraa, ruokaa ja turkiksia. Lapset ja nuoret tapaavat eläimiä sekä kotona, kotipihoilla, koulumatkoilla, kouluruokaloissa sekä esimerkiksi harrastustensa parissa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa eläinten hyvinvointi ja eläinten oikeudet on nostettu opetettavaksi sisällöksi muutamassa oppiaineessa. Tämän materiaalin tarkoituksena on tukea opetusta sekä tarjota vinkkejä ja tehtäviä siihen, miten eläinten hyvinvointia, eläinsuojelua ja eläinten oikeuksia voidaan käsitellä kouluissa.

Tämä vihkonen on opettajille suunnattu opas eläinten hyvinvoinnista, eläinsuojelusta ja eläinten oikeuksista. Materiaali sopii erityisesti peruskoulun luokka-asteiden 5–9 ja lukiolaisten opetukseen.

SEY Suomen eläinsuojelu on vuodesta 1901 eläinsuojelutyötä tehnyt Suomen suurin eläinsuojelujärjestö ja eläinsuojelun asiantuntija. Tuottamamme materiaalit perustuvat aina tuoreimpaan tutkittuun tietoon.

Tämän oppaan lähdetiedot löydät sivulta 40. Olemme koonneet lisäksi tehtäväpaketin verkkoon: sey.fi/opettajalle. Sivustolta löydät paitsi lisätehtäviä myös linkkejä ja esimerkiksi lukuvinkkejä sekä opettajille että eri-ikäisille lapsille ja nuorille.

Lisätietoa meistä ja lisää oppimateriaaleja löydät verkkosivuiltamme osoitteesta sey.fi.